

**Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny  
Slovenskej republiky**

---

Číslo: 1209/05-II/1

Materiál na rokovanie  
vlády Slovenskej republiky

## **S P R Á V A**

### **o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2004**

**Podnet:**

Plán práce vlády SR  
na rok 2005

**Materiál obsahuje:**

1. Návrh záznamu
2. Správu o sociálnej situácii obyvateľstva  
v roku 2004
3. Prílohy

**Materiál predkladá:**

Ľudovít K a n í k  
minister práce, sociálnych vecí a rodiny  
Slovenskej republiky

Bratislava 18. máj 2005

## OBSAH

<b>ÚVOD .....</b>	<b>2</b>
<b>1. VÝVOJ ZÁKLADNÝCH EKONOMICKÝCH UKAZOVATEĽOV .....</b>	<b>3</b>
<b>2. VÝVOJ NA TRHU PRÁCE V ROKU 2004.....</b>	<b>7</b>
2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo .....	7
2.2. Zamestnanosť .....	8
2.3 Nezamestnanosť .....	11
2.4 Mzdy.....	16
2.5. Kolektívne vyjednávanie.....	18
2.6. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci .....	18
<b>3. AKTÍVNE OPATRENIA NA TRHU PRÁCE .....</b>	<b>20</b>
3.1. Nástroje na zvyšovanie zamestnateľnosti .....	20
3.2. Nástroje podporujúce vytváranie nových pracovných miest .....	21
3.3. Financovanie aktívnej politiky trhu práce .....	22
<b>4. SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE.....</b>	<b>23</b>
4.1. Sociálne poistenie.....	23
4.1.1 Nemocenské poistenie .....	24
4.1.2 Dôchodkové poistenie .....	24
4.1.3 Úrazové poistenie .....	29
4.1.4 Garančné poistenie .....	29
4.1.5 Poistenie v nezamestnanosti .....	29
4.2. Sociálna pomoc .....	30
4.2.1 Dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke .....	30
4.2.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi .....	34
4.2.3 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP .....	35
4.2.4 Sociálne služby.....	37
4.2.5 Sociálnoprávna ochrana .....	38
4.3. Štátna sociálna podpora.....	41
4.3.1 Prídavok na dieťa .....	41
4.3.2 Rodičovský príspevok .....	43
4.3.2 Príspevok pri narodení dieťaťa.....	44
4.3.4 Zaopatrovací príspevok .....	45
4.3.5 Príspevok na pohreb .....	46
4.3.6 Príspevky pestúnskej starostlivosti.....	46
4.3.7 Odmena pestúna .....	47
4.3.8 Príspevok na bývanie .....	47
<b>5. PREDPOKLADANÝ VÝVOJ 2005 – 2008 .....</b>	<b>48</b>
<b>6. PRÍLOHY .....</b>	<b>Chyba! Záložka nie je definovaná.</b>

## ÚVOD

V priebehu roku 2004 sa začal uplatňovať v praxi nový systém sociálnej politiky a politiky trhu práce. Očakávaným výsledkom rozsiahlej reformy v previazaní s ďalšími reformnými krokmi je vyšší udržateľný ekonomický rast sprevádzaný rastom zamestnanosti a reálnej životnej úrovne pre široké vrstvy obyvateľstva. Pozitívne efekty sa v plnom rozmere môžu prejaviť až s určitým časovým odstupom.

Určité pozitívne signály o vývoji slovenskej ekonomiky sa už prejavujú. V roku 2004 ekonomika vykázala vysoký reálny rast, ktorý bol ťahaný hlavne domácim dopytom. Nad očakávania sa prejavili pozitívne efekty daňovej reformy, keď priemerná reálna mzda narástla o 2,5%, čo sa prejavilo aj na výraznom raste spotreby domácností.

**Na trhu práce sa pozitívne efekty reformy môžu prejaviť v plnom rozmere až s určitým časovým odstupom. Postupný posun veku odchodu do dôchodku sa prejavuje v raste podielu starších ľudí v oboch častiach ekonomicky aktívneho obyvateľstva – pracujúcich i nezamestnaných. Trend poklesu nezamestnanosti pokračoval aj počas roku 2004, klesajúci trend v jednotlivých kvartáloch zaznamenala okrem evidovanej aj miera nezamestnanosti podľa Výberového zisťovania pracovných síl. Výrazne pozitívnymi signálmi na trhu práce sú mierny nárast zamestnanosti (o 0,3% medziročne), rast produktivity práce a vysoký rast počtu podnikateľov.**

Reforma sociálneho poistenia vedie k podpore formálnej časti ekonomiky, tým že posilňuje princíp zásluhovosti a občan tak od štátu dostane dávku, ktorá závisí od toho, koľko do systému odvedie. Motivácia platiť odvody a byť tak súčasťou formálnej ekonomiky by sa mala zvýšiť. Klesajúci trend evidovanej nezamestnanosti poukazuje na postupné posilňovanie disciplíny na trhu práce a eliminovanie práce v neformálnej ekonomike.

Reforma v oblasti sociálnej pomoci znamená prechod z poskytovania dávky sociálnej pomoci, na základe subjektívneho a objektívneho posúdenia, na poskytovanie dávky v hmotnej núdzi a prídavkov k dávkam. Bol zaznamenaný pokles počtu poberateľov dávky a pokles v podiele obyvateľstva odkázaného na systém pomoci v hmotnej núdzi na 7,1% zo všetkých obyvateľov.

Reforma sociálnej pomoci vedie i k vyššej motivácii pracovať. Od februára 2004 sa do aktívnej činnosti zapojilo 4 778 subjektov, ktoré vytvorili takmer 220 000 pracovných miest. Svoju nečinnosť vďaka tomu odložili nezamestnaní zapojení do systému aktívnych prác.

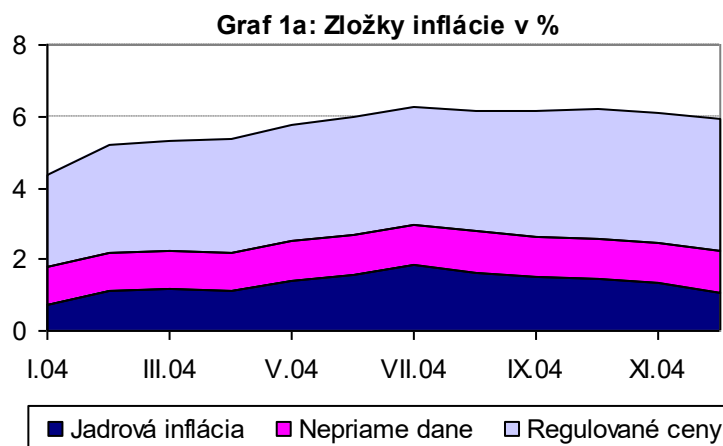
**V správe o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2004 analyzujeme vývoj v oblasti trhu práce, sociálneho zabezpečenia a vývoja životnej úrovne obyvateľov. Ponúkame porovnanie s vývojom v predchádzajúcom roku a pri vybraných ukazovateľoch aj v dlhšom časovom horizonte. Predkladaná analýza je založená na údajoch získavaných z rezortných štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov a z externých zdrojov.**

# 1. VÝVOJ ZÁKLADNÝCH EKONOMICKÝCH UKAZOVATEĽOV

V roku 2004 zaznamenala slovenská ekonomika rekordné tempo rastu. Hrubý domáci produkt v stálych cenách stúpol o 5,5%. Týmto rastom sme sa zaradili na popredné miesta v rámci Európskej únie a na prvé miesto v strednej Európe. Rast ekonomiky SR preyšuje priemer EÚ, čo nám zabezpečuje reálnu konvergenciu k ekonomikám EÚ.

Rast HDP bol tvorený hlavne zvýšeným domácim dopytom. Príspevok domáceho dopytu k celkovému rastu HDP bol 5,4%, zatiaľ, čo čistý zahraničný obchod, teda export mínus import znížil rast HDP o 0,8%.

Spotrebiteľské ceny boli v roku 2004 vyššie o 7,5% ako v roku minulom. Rast cien bol spôsobený hlavne rastom regulovaných cien. Tento fakt ilustrujeme v grafe, ktorý zobrazuje príspevok jednotlivých zložiek inflácie. Ceny rástli najrýchlejšie v kategóriách vzdelanie (33,7%) a bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá (13,3%). Naopak, napriek všeobecným očakávaniam výrazného rastu cien potravín po vstupe do EÚ, ceny potravín koncom roka klesali a medziročne stúpili iba o 4,8%. Na konci roka 2005 sa očakáva nižšia miera inflácie, na úrovni 3 až 4 %.

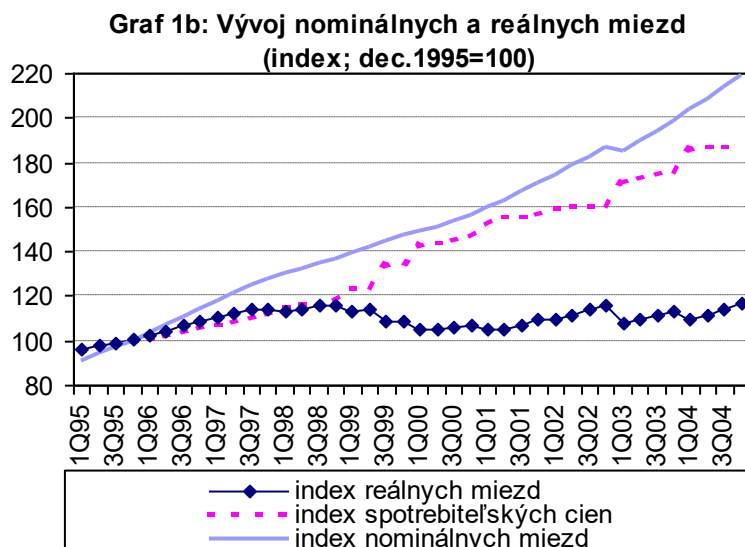


Prameň: ŠÚ SR, ISP

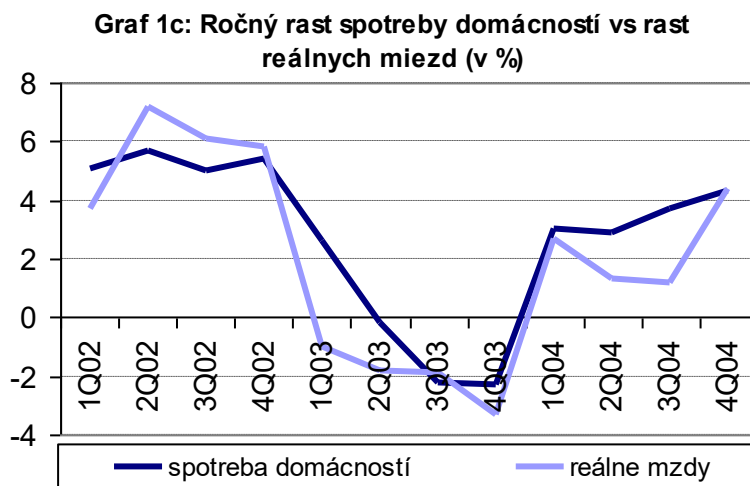
Pozn.: graf znázorňuje rast cenovej hladiny vzhľadom k úrovni z decembra 2003

Štatistický úrad SR sleduje spotrebiteľské ceny pre určité typy domácností, ktoré spotrebúvajú rozdielny kôš tovarov a služieb. Z hľadiska zloženia domácností vzrástli spotrebiteľské ceny najvýraznejšie v nízko príjmových domácnostiach (8,3%) a v domácnostiach dôchodcov (8,0%). Miernejšie rástli v domácnostiach zamestnancov s jedným dieťaťom (7,1%).

Rok 2004 sa niesol aj v znamení výrazného rastu nominálnych miezd, keď rástli najrýchlejšie za posledných šesť rokov. Priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca hospodárstva SR dosiahla hodnotu 15 825 Sk. V porovnaní s rokom 2003 stúpila o 10,2%. Vysoký rast nominálnej mzdy bol pravdepodobne ovplyvnený aj zahrnutím rastu spotrebiteľských cien v roku 2003 (8,5%) do úpravy miezd v súkromnom sektore. Najvyšší nárast bol v odvetviach finančné sprostredkovanie (13,7%), výroba a rozvod elektriny, plynu a vody (13,5%). Na druhej strane, najpomalšie rástli mzdy v odvetví zdravotníctvo a sociálna pomoc (3,5%) a hotely a reštaurácie (4,5%).



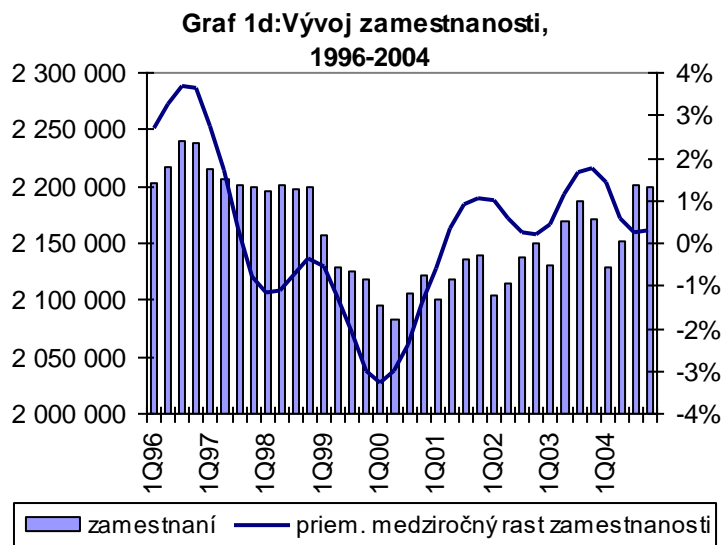
Vďaka skutočnosti, že nominálne mzdy rástli rýchlejšie ako cenová hladina, stúpala reálna mzda v percentuálnom vyjadrení o 2,5%. Index reálnej mzdy sa vo štvrtom kvartáli 2004 vyšplhal na najvyššiu hodnotu od roku 1995, čo znamená, že priemerný zamestnanec si zo svojho platu mohol nakúpiť najviac tovarov od roku 1995. Očakávame, že reálne mzdy budú v budúcom roku rásť výraznejšie. Aj rast reálnych miezd mal vplyv na zvýšenie výdavkov na spotrebu. **Konečná spotreba domácností stúpala o 3,5% medziročne.**



Aj napriek nie veľmi priaznivému vývoju v prvom polroku sa situácia v oblasti zamestnanosti zlepšila. Podľa výberového zisťovania pracovných síl bolo v roku 2004 zamestnaných 2 170,35 tis. osôb, čo je o 5,8 tis. viac ako v rovnakom období minulého roka. Podľa postavenia v zamestnaní sa aj naďalej prejavuje trend poklesu počtu zamestnancov a rast počtu podnikateľov.

Detailnejší pohľad na vývoj zamestnanosti v jednotlivých štvrťrokoch dostaneme po odstránení vplyvov sezónnosti. V súlade s našimi očakávaniami sa zamestnanosť v treťom

a štvrtom kvartáli odrazila od dna a začala postupne rásť (pozri priemerný medzoročný rast zamestnanosti v nasledujúcom grafe).



Prameň: ISP, ŠÚ SR

Pozn.: Údaje sú sezónne očistené

Podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR stúpila priemerná miera nezamestnanosti v roku 2004 na úroveň 18,1%. Znamená to zvýšenie o 0,7 percentuálneho bodu oproti predchádzajúcemu roku. Pozitívnym javom je, že miera nezamestnanosti mala v jednotlivých kvartáloch klesajúci trend. V roku 2004, v porovnaní s rokom 2003, stúpol počet nezamestnaných žien o 8,6 percenta, zatiaľ čo počet nezamestnaných mužov stúpol iba o 1,4 percenta.



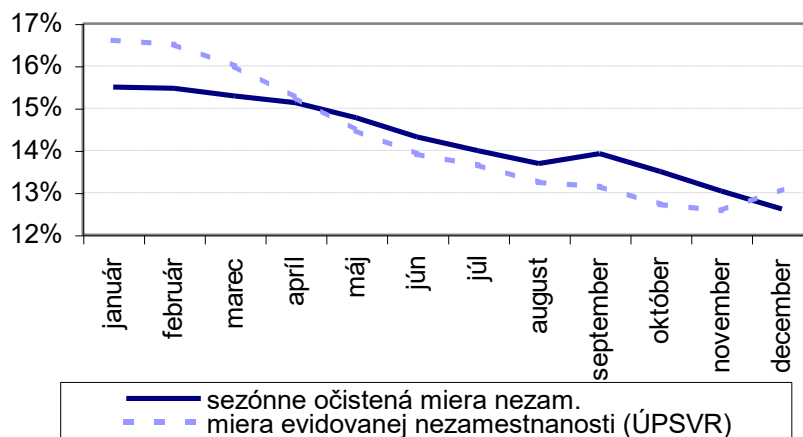
Prameň: ISP, ŠÚ SR

Pozn.: Údaje sú sezónne očistené

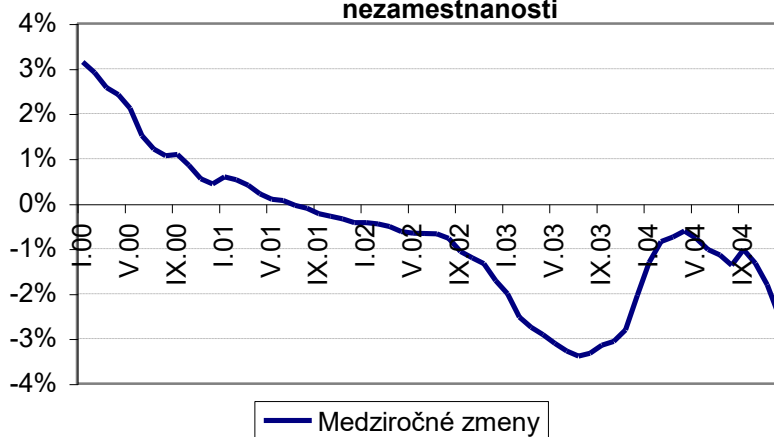
Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny klesla miera evidovanej nezamestnanosti na 14,26%, čo predstavuje 373,4 tis. nezamestnaných. Pre porovnanie, v roku 2003 bola miera nezamestnanosti 15,19% (403,2 tis. osôb). Počet nezamestnaných klesal nepretržite počas prvých jedenástich mesiacov, až v decembri mierne stúpol. Rozdiely v mierach nezamestnanosti medzi Ústredím práce a Štatistickým úradom pramenia z odlišných metodík zisťovania počtu nezamestnaných.

Trend sezónne očistenej nezamestnanosti<sup>1</sup> bol klesajúci. Sezónne očistená nezamestnanosť klesala počas celého roka s výnimkou septembra, keď mierne poskočila.

**Graf 1f: Miera nezamestnanosti v roku 2004**



**Graf 1g: Medziročné zmeny sezónne očistenej nezamestnanosti**



Prameň: ISP, ÚPSVR

<sup>1</sup> Evidovaná nezamestnanosť ÚPSVR očistená o vplyv verejnoprospešných prác a sezónnosti.

## 2. VÝVOJ NA TRHU PRÁCE V ROKU 2004

### 2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Medziročný rast ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2004 bol v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2003 oveľa výraznejší. Podľa výsledkov Výberového zisťovania pracovných síl v roku 2004 vzrástol počet ekonomicky aktívnych obyvateľov medziročne o 24,3 tis. osôb na 2 658,6 tis. osôb (v roku 2003 to bolo len o 6,1 tis. osôb). Medziročné tempo rastu počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2004 sa v porovnaní s rokom 2003 zvýšilo o 0,7 percentuálneho bodu (nárast z 0,2% na 0,9% v roku 2004). Z uvedeného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2004 bolo 45,4% žien.

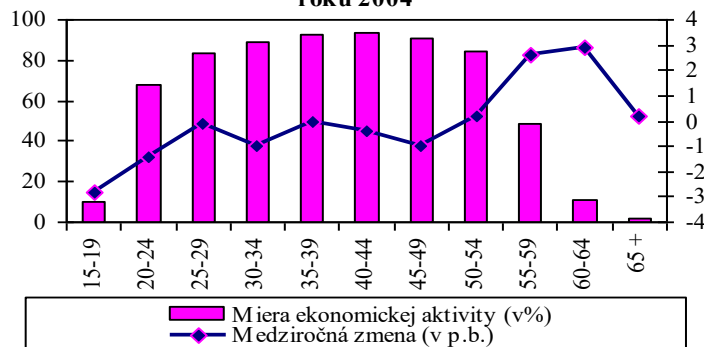
**Hoci celková priemerná miera ekonomickej aktivity obyvateľstva 15 a viac ročného sa medziročne takmer nezmenila, pozorujeme na jednej strane výraznejší pokles v miere ekonomickej aktivity u mladých ľudí (15-19) a na strane druhej výrazný nárast u osôb vo veku 55-64 rokov.**

*Napriek celkovému medziročnému rastu počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov celková priemerná miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 a viac (60,2%), zostala v roku 2004 takmer na úrovni roku 2003 (60,3%, pokles o 0,1 percentuálneho bodu), pričom priemerná ekonomická aktivita u mužov dosiahla 68,5% (pokles o 0,1 percentuálneho bodu) a u žien 52,5% (pokles o 0,4 percentuálneho bodu).*

Najvyššiu špecifickú mieru ekonomickej aktivity si trvalo udržuje obyvateľstvo vo veku od 35 do 49 rokov (od 90,9% do 93,9%), napriek tomu, že veková skupina obyvateľov 35-39 ročných zaznamenala stagnáciu miery ekonomickej aktivity a vekové skupiny obyvateľov 40-44 ročných a 45-49 ročných zaznamenali pokles miery ekonomickej aktivity (v priemere o 0,7 percentuálneho bodu). Medziročný pokles miery ekonomickej aktivity v uvedených dvoch 5-ročných vekových kategóriách obyvateľov bol zaznamenaný u oboch pohlaví.

Najvýraznejší medziročný rast miery ekonomickej aktivity zaznamenala veková skupina obyvateľov 55-64 rokov (veková skupina 55-59 rokov o 2,6 percentuálnych bodov a veková skupina 60-64 rokov o 2,9 percentuálnych bodov). Na druhej strane najvýraznejší pokles miery ekonomickej aktivity bol zaznamenaný v skupine obyvateľov vo veku 15-24 rokov (u obyvateľov vo veku 15-19 rokov o 2,8 percentuálneho bodu a v skupine obyvateľov vo veku 20-24 rokov o 1,4 percentuálneho bodu).

Graf 2a: Miera ekonomickej aktivity podľa veku v roku 2004



Prameň: ŠÚ SR



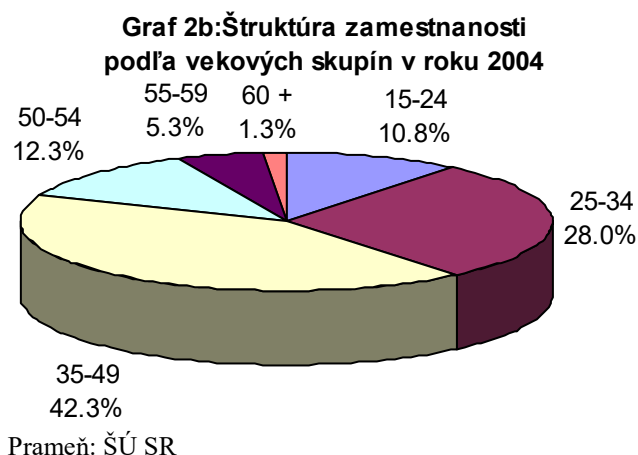
V porovnaní s rokom 2003 sa podiel pracujúcich (vrátane príslušníkov ozbrojených zložiek) na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR v roku 2004 nezmenil a zostal na 82%. Na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2004 sa nezamestnaní podieľali 18 %.

V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2003 sa počet ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov zvýšil o 29,4 tis. osôb, čo predstavovalo rast počtu týchto osôb o 0,7%. Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo tvorilo 32,7% celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov (1 761,3 tis. osôb), z čoho 62% boli ženy. V rámci ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov mali v roku 2004 najväčší podiel dôchodcovia (58,4% poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok) a ďalej to boli študenti a učni (28%). V oboch skupinách došlo k poklesu ich podielu na ekonomicky neaktívnom obyvateľstve (v skupine dôchodcov pokles o 0,4 percentuálneho bodu a v skupine študentov a učňov o 0,3 percentuálneho bodu). Osoby na rodičovskej dovolenke sa podieľali 3% na celkovom počte ekonomicky neaktívnych obyvateľov a ich počet je 53,8 tis., čo predstavuje nárast o 5,4 tis. osôb v porovnaní s rokom 2003.

## 2.2. Zamestnanosť

Mimoriadne priaznivý vývoj zamestnanosti v roku 2003 zvýšil bázu pre porovnanie súčasného vývoja, napriek tomu sme aj v roku 2004 zaznamenali mierny nárast zamestnanosti o 0,3% (pokles v 1. polroku 2004 o 0,5% bol eliminovaný rastom v 2. polroku o 1%). V absolútnych číslach stúpol priemerný počet pracujúcich v roku 2004 oproti roku 2003 o 5,8 tis. osôb a dosiahol úroveň 2170,4 tis. pracujúcich. Celkový počet pracujúcich osôb štvrtý rok po sebe prevyšoval úroveň predchádzajúceho roka. Pritom medziročne zamestnanosť mužov stúpala o 1,4%, a naopak zamestnanosť žien klesla o 1,1%. V roku 2004 obyvateľstvo vo veku 15-64 rokov dosahovalo priemernú mieru zamestnanosti na úrovni 56,9% (muži 63% a ženy 50,9%).

Stagnácia zamestnanosti bola zaznamenaná pri medziročnom reálnom raste HDP na úrovni 5,5% a raste produktivity práce o 5,2% v stálych cenách. Vzhľadom na to, že medziročné tempo rastu produktivity práce vyrátané z HDP v roku 2004 bolo výrazne vyššie ako v predchádzajúcich rokoch, je možné z makroekonomického hľadiska uvádzať pokles zamestnanosti vysvetliť snahou zamestnávateľov zvýšiť produktivitu práce vo svojich podnikoch znížením zamestnanosti.



Z hľadiska vekovej štruktúry sledujeme výrazný nárast zamestnanosti u starších ľudí, v dôsledku posunu veku odchodu do dôchodku. Pokles zamestnanosti bol zaznamenaný len

vo vekových skupinách 15-24 rokov (v priemere o 6,1%) a 35-49 rokov (v priemere o 5,2%). Ostatné vekové skupiny obyvateľov zaznamenali medziročný rast zamestnanosti, z nich najvýraznejší veková skupina nad 60 rokov, a to o 29,6%.

**Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry pracujúcich bol najvýraznejší medziročný rast priemernej zamestnanosti v roku 2004 zaznamenaný v skupine osôb s vysokoškolským vzdelaním (o 6,3%).** Miernejší nárast zamestnanosti pozorujeme v skupine osôb s úplným stredným odborným vzdelaním (2,7%), zatiaľ čo v ostatných kategóriách zamestnanosť poklesla, najvýraznejšie v kategórii osôb so základným vzdelaním (o 5,2%) a so stredným vzdelaním bez maturity (o 3,9%).

**Tabuľka 2a: Zamestnanosť podľa vzdelania**

Stupeň vzdelania	Počet pracujúcich	Medziročný index
Základné	110 300	94.8
Vyučení	728 100	97.1
Stredné (bez maturity)	48 700	96.1
Vyučení s maturitou	111 900	98.2
Úplné stredné všeobecné	95 900	98.9
Úplné stredné odborné	746 700	102.7
Vysokoškolské	328 800	106.3

Prameň: ŠÚ SR

**Medziročný rast zamestnanosti v roku 2004 bol zaznamenaný v troch krajoch, a to v Trnavskom (o 3,5%), Trenčianskom (o 0,8%) a Nitrianskom (o 6,1%), zatiaľ čo v ostatných krajoch zamestnanosť poklesla.** Najvýraznejší medziročný pokles zamestnanosti (o 2,5%) zaznamenal Košický kraj. Nepochádza ani k výrazným zmenám z hľadiska proporčného zastúpenia jednotlivých krajov na celkovej zamestnanosti v SR. Podiel jednotlivých krajov na celkovej zamestnanosti bol v priemere v intervale od 11% do 14%. Dominantné postavenie si trvalo udržiava Bratislavský kraj. Na druhej strane, najnižší podiel na celkovej zamestnanosti má Banskobystrický kraj, ktorý súčasne patrí aj medzi kraje s výrazne podpriemernou mierou zamestnanosti.

**Tabuľka 2b: Vývoj štruktúry pracujúcich podľa krajov**

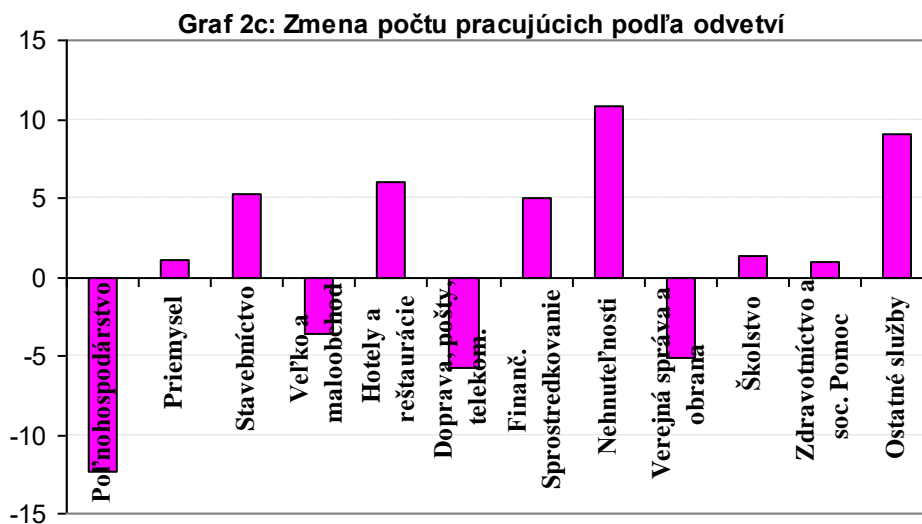
Kraj	Počet pracujúcich	Podiel v rámci SR	Medziročný index
Bratislavský	303,1	14,0	98,4
Trnavský	250,4	11,5	103,5
Trenčiansky	269,1	12,4	100,8
Nitriansky	278,8	12,9	106,1
Žilinský	273,3	12,6	99,7
Banskobystrický	239,2	11,0	97,6
Prešovský	286,0	13,2	99,2
Košický	270,1	12,4	97,5
Spolu SR	2170,4	100,0	100,3

Prameň: ŠÚ SR

**Nadalej pokračuje tendencia zvyšovania podielu a absolútneho počtu zamestnaných osôb v súkromnom sektore a naopak tendencia výrazného znižovania počtu zamestnaných vo verejnom sektore.** V roku 2004 pracovalo v súkromnom sektore 1 106,7 tis. osôb, čo je o 0,1% viac ako v rovnakom období roku 2003. V absolútnom vyjadrení to predstavovalo mierny medziročný prírastok počtu pracujúcich v tomto sektore o 9,2 tis. osôb. Naopak, počet zamestnaných vo verejnom sektore sa podstatne znížil v priemere o 6,0% t.j. o 52,7 tis. osôb, na úroveň 797,5 tis. osôb.

**Pozitívny vývoj v oblasti zamestnanosti bol tiež charakterizovaný rastom počtu podnikateľov o 23,5% a tiež poklesom počtu zamestnancov o 2,2%.**

V trende vývoja sa premietlo zvýšenie zamestnanosti v nehnuteľnostiach a prenájme, stavebníctve, obchode, ostatných spoločenských službách, priemysle, vo verejnej správe a obrane, v hoteloch a reštauráciách a vo finančnom sprostredkovaní. Tendencia poklesu pretrváva v odvetviach pôdohospodárstvo, školstvo, doprava, pošty a telekomunikácie. Nižšia ako v roku 2003 bola aj zamestnanosť v zdravotníctve a sociálnej pomoci.



**V roku 2004 došlo k zmenám v štruktúre zamestnanosti podľa veľkosti podnikov, keď sa zvyšuje podiel malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti v SR.**

**Tabuľka 2c: Štruktúra zamestnanosti podľa veľkosti podnikov v roku 2004 (priemerný evidenčný počet vo f.o.)**

	Priem. počet zamestnancov v roku 2004	Medziročný index	% z celkovej zamestnanosti	Zmena oproti roku 2003 v p.b.
0 - 9	148 465	104,5	7,3	0,3
10 - 19	106 956	103,1	5,3	0,2
20 - 49	156 963	112	7,7	0,8
50 - 249	388 474	104,5	19,1	0,8
250 - 499	139 668	83,1	6,9	-1,4
500 - 999	140 316	96,7	6,9	-0,3
1000 a viac	3 339 506	90,4	16,8	-1,8
Živnostníci (odhad)	610 000	105,4	30,0	1,4
<b>Spolu</b>	<b>2 030 348</b>	<b>100,3</b>	<b>100,0</b>	<b>0</b>

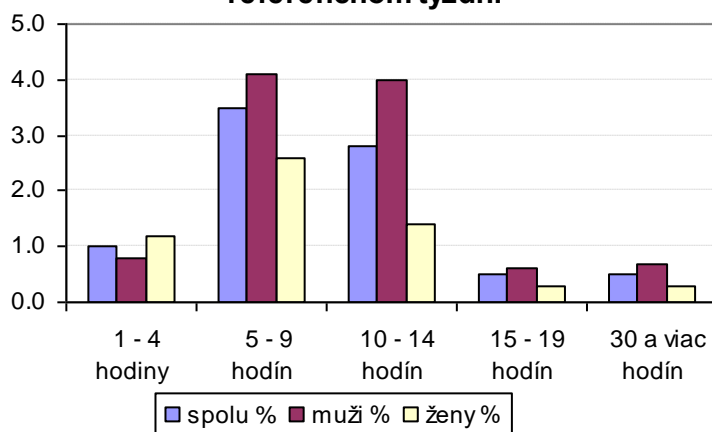
Prameň: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2004

**Z hľadiska využívania flexibilných foriem pracovného času je pozitívne, že sa medziročne zvýšil absolútny počet ako aj podiel pracujúcich na kratší pracovný čas.** Vo 4. štvrtroku 2004 využívalo uvedenú formu zamestnávania v priemere 56,8 tis. osôb, t.j. 2,6% z celkového priemerného počtu pracujúcich. Podiel pracujúcich na kratší pracovný čas sa medziročne zvýšil o 0,2 percentuálneho bodu (resp. o 5,6 tis. osôb). Už tradične je vo väčšej miere táto forma zamestnávania využívaná ženami. Vo 4. štvrtroku 2004 podiel žien pracujúcich na kratší pracovný čas z celkového priemerného počtu pracujúcich dosahoval 1,9%, kým u mužov tento podiel predstavoval len 0,7%. Priemerný

týždenný počet hodín odpracovaných obvykle na kratší pracovný čas vo 4. štvrtroku 2004 predstavoval 20,8 hodín, pričom u mužov to bolo 22 hodín a u žien 21,6 hodín.

Z hľadiska počtu odpracovaných hodín najväčší podiel (cca 63,5%) tvorili pracujúci, ktorí obvykle týždenne odpracovali 40-44 hodín. Pracujúci, ktorí obvykle týždenne odpracovali viac ako 44 hodín tvorili v priemere približne 15,2% z celkového počtu pracujúcich v SR. Priemerný týždenný počet hodín odpracovaných obvykle vo 4. štvrtroku 2004 dosahoval úroveň 40,8 hodín, pričom u mužov to bolo 41,8 hodín a u žien 39,5 hodín. Prácu nadčas vykonávalo v roku 2004 v priemere 8,3% z celkového počtu pracujúcich, z nich 46% v rozsahu nad 10 hodín.

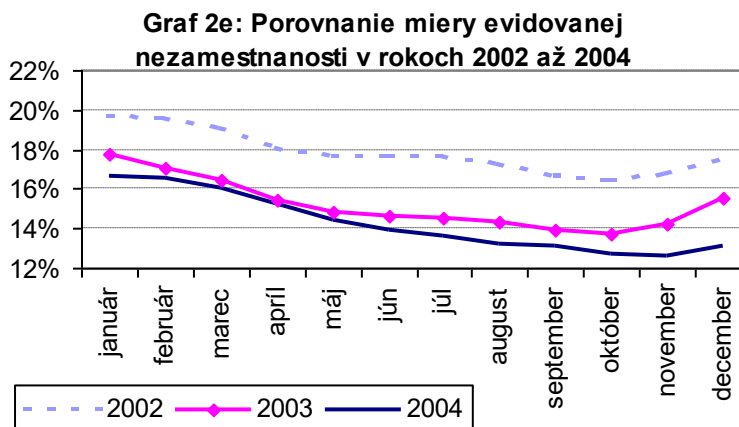
**Graf 2d: Podiel pracujúcich nadčas v referenčnom týždni**



Vo 4. štvrtroku 2004 vykonávalo prácu na zmeny v priemere 23,2% z celkového priemerného počtu pracujúcich. Z celkového priemerného počtu pracujúcich pravidelne večer prácu vykonávalo v priemere 20,5%, pravidelne v noci 14,7% pracujúcich. Pravidelne doma vykonávalo prácu 3,5% z celkového počtu pracujúcich. Pracujúci s priznanou zmenenou pracovnou schopnosťou sa vo 4. štvrtroku 2004 podieľali na celkovej priemernej zamestnanosti v SR 1,3%.

## 2.3 Nezamestnanosť

Podľa údajov ÚPSVR trend klesania nezamestnanosti pretrvával vo väčšine roka 2004, čo bolo dôsledkom najmä intenzívnejšej spolupráce uchádzačov o zamestnanie s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a tiež zmenou právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti a sprísnenia podmienok v poskytovaní dávok v nezamestnanosti, taktiež však aj vplyvom sezónnosti a verejnoprospešných prác. V decembri 2004 klesla miera evidovanej nezamestnanosti na 13,07 %, čo bolo o 2,49 percentuálnych bodov menej ako v rovnakom období v roku 2003. Pozitívne vyznieva tiež medzoročné porovnanie, keď priemerná miera evidovanej nezamestnanosti klesla z 15,19 % v roku 2003 na 14,26 % v roku 2004.

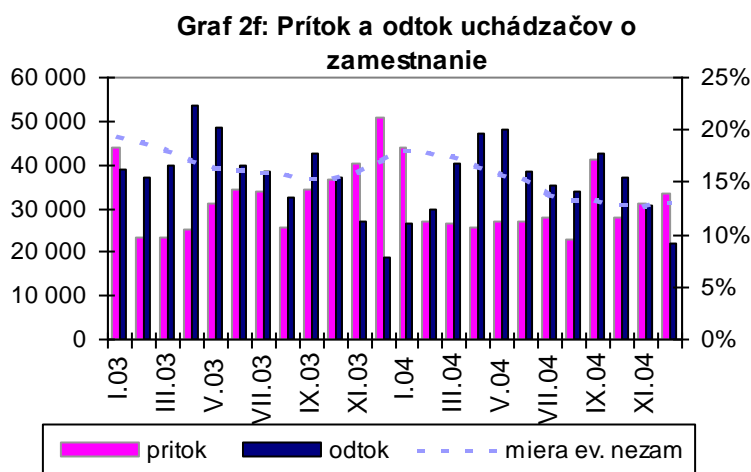


Prameň: ÚPSVaR, ISP

V roku 2004 priemerná miera evidovanej nezamestnanosti žien predstavovala 14,92 % (15,04 % v roku 2003) a miera nezamestnanosti mužov dosiahla 13,71 % (15,31 % v roku 2003).

Najnižšiu priemernú mieru evidovanej nezamestnanosti v roku 2004 dosiahli okresy Bratislava IV (2,59 %), Bratislava II (3,06 %) a najvyššiu okresy Rimavská Sobota (29,92 %) a Revúca (29,58 %). Priemernú mieru evidovanej nezamestnanosti nad 25% zaznamenali okresy Sobrance, Kežmarok, Rožňava, Trebišov, Veľký Krtíš, Revúca a Rimavská Sobota.

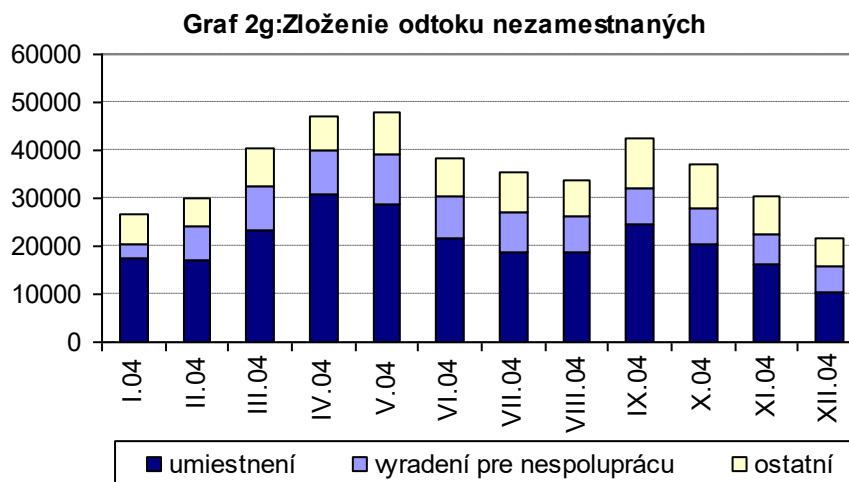
V sledovanom období poklesol počet uchádzačov o zamestnanie vstupujúcich do evidencie vedenej úradmi (prítok), ako i počet vyradených z evidencie (odtok) v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2003. Pričom vďaka tomu, že odtok klesal pomalšie ako prítok, sme zaznamenali zníženie počtu uchádzačov o zamestnanie.



Prameň: ÚPSVaR, ISP

V roku 2004 bolo z evidencie nezamestnaných vyradených 431 916 osôb, z nich 57,5% (teda 248 446 osôb) smerovalo na trh práce, 20,8% (89 713 osôb) bolo vyradených pre nespokojnosť a 21,7% (93 757 osôb) tvoria ostatní vyradení z iných dôvodov (požiadanie o vyradenie, nástup na sústavnú prípravu na povolanie, povinnú vojenskú službu alebo výkon trestu odňatia slobody, priznanie starobného, výsluhového alebo invalidného dôchodku, vznik

nároku na materské, alebo úmrtie). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka bolo viac osôb vyradených pre nespokojnosť, čo súvisí so sprísnením podmienok na evidenciu a vyradovaním hlavne osôb, ktoré pracujú v neformálnej ekonomike.



Prameň: ÚPSVaR

**Priemerný mesačný počet uchádzačov o zamestnanie v roku 2004 (409 112 osôb) poklesol o 7,7 % (o 34 244 osôb) v porovnaní so situáciou pred rokom (443 356 osôb). U mužov priemerný počet uchádzačov o zamestnanie klesol o 11,9 % na úroveň 211 412 osôb (51,7 % z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie), u žien o 2,8 % na úroveň 197 684 osôb (48,3 % z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie). Aj naďalej pretrvávajú vyšší počet nezamestnaných mužov.**

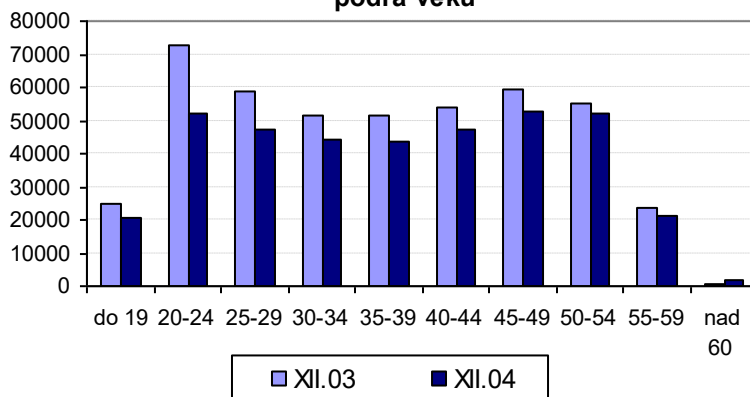
Skupina disponibilných nezamestnaných predstavovala v sledovanom období 91,3% (v roku 2003 to bolo 90,9%) uchádzačov o zamestnanie. **Zo všetkých uchádzačov o zamestnanie tak mohlo 373 471 bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta nastúpiť do zamestnania. Pre ostatných uchádzačov o zamestnanie bolo prekážkou umiestniť sa na trhu práce dočasná pracovná neschopnosť a ošetrovanie člena rodiny (29 456 osôb), účasť na rekvalifikačných kurzoch (2 437 osôb), účasť na absolventskej praxi (3 231 osôb), poberanie peňažnej pomoci v materstve (499 osôb) a účasť na pracovnej rehabilitácii (17 osôb).**

Priemerný mesačný počet **uchádzačov o zamestnanie so zdravotným postihnutím** v sledovanom období predstavoval úroveň 20 149 osôb (medziročný pokles o 15,4 %), čo tvorilo 4,9 % (v roku 2003 to bolo 5,4 %) zo všetkých uchádzačov o zamestnanie. Ich najnižší podiel na priemernom počte uchádzačov o zamestnanie v okrese bol v okresoch Bratislava V., Hlohovec, Bratislava III. a najvyšší v okresoch Prievidza, Banská Štiavnica, Stropkov.

**V súlade s priaznivým vývojom celkovej nezamestnanosti sa znížil počet dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie.** Podiel uchádzačov o zamestnanie evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny viac ako 1 rok dosiahol 48,2 %, pričom v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka poklesol o 1 percentuálny bod (49,2 % v roku 2003). Avšak podiel uchádzačov o zamestnanie evidovaných viac ako 2 roky na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie vzrástol o 1,9 percentuálneho bodu ( 28,7 % v roku 2003 na 30,6 % v roku 2004).

Z hľadiska vekovej štruktúry uchádzačov o zamestnanie sa situácia mierne zmenila. Poklesol počet uchádzačov o zamestnanie do 25 rokov, čo pravdepodobne súvisí so zmenami v podmienkach evidencie a na druhej strane, posun veku odchodu do dôchodku začína vplývať na rast počtu uchádzačov o zamestnanie vyšších vekových kategórií.

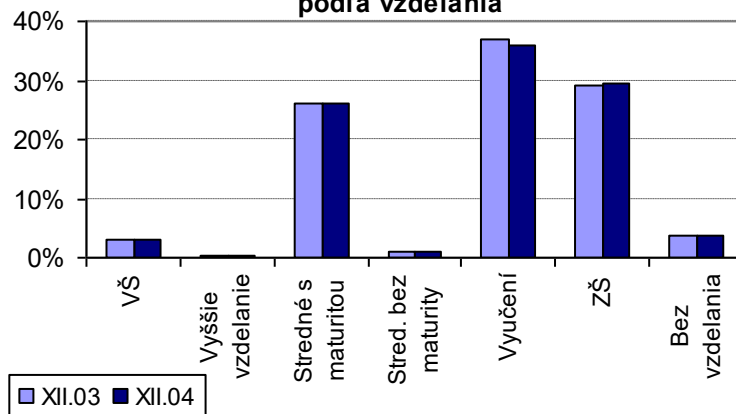
Graf 2h: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku



Prameň: ÚPSVaR

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry malo najviac uchádzačov o zamestnanie v roku 2004 nízke vzdelanie. Ku koncu decembra 2004 tvorili najväčší podiel (36,1 %) z celkovej nezamestnanosti uchádzači o zamestnanie s vyučením, i napriek tomu, že ich podiel medziročne poklesol (o 0,7 percentuálneho bodu). S podielom 29,5% nasledovali uchádzači o zamestnanie so základným vzdelaním. Podiel nezamestnaných s ukončeným stredoškolským vzdelaním s maturitou medziročne vzrástol o 0,4 percentuálneho bodu.

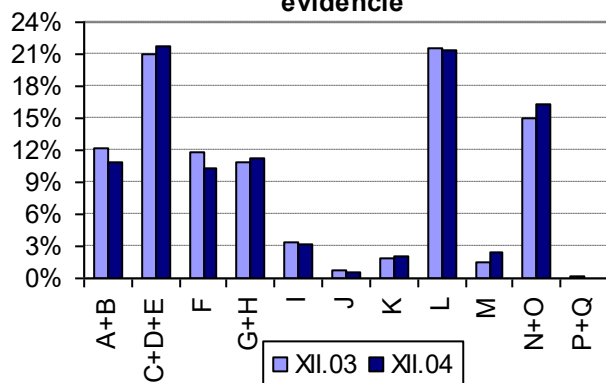
Graf 2i: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa vzdelania



Prameň: ÚPSVaR

Z hľadiska počtu uchádzačov o zamestnanie v štruktúre podľa odvetví ekonomických činností, v ktorých naposledy pracovali, sme zaznamenali pokles takmer vo všetkých odvetviach, ale najvýraznejší pokles bol v odvetví verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie (o 15 015 osôb), stavebníctvo (o 12 213 osôb), priemyselná výroba (o 11 456 osôb) a poľnohospodárstvo (o 11 374 osôb). Nárast sme zaznamenali len v skupine tých, ktorí pracovali v školstve (nárast o 1 227 osôb).

**Graf 2j: Podiel počtu UoZ podľa OKEČ, v ktorých pracovali pred vstupom do evidencie**



**OKEČ**

A	Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo
B	Rybolov, chov rýb
C	Ťažba nerastných surovín
D	Priemyselná výroba
E	Výroba a rozvod elektriny, plynu, vody
F	Stavebníctvo
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru
H	Hotely a reštaurácie
I	Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie
J	Finančné sprostredkovanie
K	Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti
L	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie
M	Školstvo
N	Zdravotníctvo a sociálna pomoc
O	Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby
P	Súkromné domácnosti s domácim personálom
Q	Exteritoriálne organizácie a združenia

Prameň: ÚPSVaR

**Takmer celoplošné zníženie priemernej miery evidovanej nezamestnanosti malo za následok, že sa v priemere znížili medziregionálne diferencie podľa krajov. Rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou evidovanej nezamestnanosti v kraji poklesol o 1,1 percentuálnych bodov, a to z 18,1 % v roku 2003 na 17,0 % v roku 2004. Najnižšiu priemernú mieru evidovanej nezamestnanosti v sledovanom roku (3,74 %) mal tradične Bratislavský kraj a najvyššiu (22,05 %) Košický kraj.**

Kraje s tradične vysokou nezamestnanosťou mali v roku 2004 nepriaznivú vzdelanostnú štruktúru uchádzačov o zamestnanie, čo prispieva k pretrvávaniu vysokej miery nezamestnanosti. **Vysoké percentuálne zastúpenie uchádzačov o zamestnanie so základným vzdelaním a bez školského vzdelania bolo v Prešovskom kraji (39,1 %), v Košickom kraji (38,3 %) a Banskobystrickom kraji (36,6 %).**

**Počet absolventov** v roku 2004 klesol na úroveň 23 324 osôb. Podiel absolventov na všetkých uchádzačoch o zamestnanie sa medziročne zlepšil len o 1,4 p. b. a dosiahol tak 5,8 %. Najnižší podiel absolventov na UoZ v okrese bol v roku 2004 v okresoch Rimavská Sobota, Revúca, Rožňava a naopak najvyšší bol v okresoch Bratislava V., Trenčín, Košice III.

**Počet mladistvých** v roku 2004 klesol na úroveň 3 299 osôb, ich podiel na všetkých UoZ sa medziročne výrazne nezmenil (0,8 % v roku 2004 a 0,9 % v roku 2003). Najnižší – takmer nulový podiel mladistvých na UoZ okresu bol v okresoch Bratislava V., Považská Bystrica, Bratislava III. a najvyšší v okrese Kežmarok, Stará Ľubovňa, Gelnica.

**Počet uchádzačov o zamestnanie nad 50 rokov** dosiahol v roku 2004 úroveň 75 286 osôb. Ich podiel na všetkých UoZ tvoril 19,6 % v roku 2004 a medziročne vzrástol o 2,0 p. b. Najvyšší podiel UoZ nad 50 rokov na celkovom počte UoZ okresu bol v okresoch Bratislava I., Bratislava III., Bratislava V. a najnižší v okresoch Košice II., Kežmarok, Veľký Krtíš.

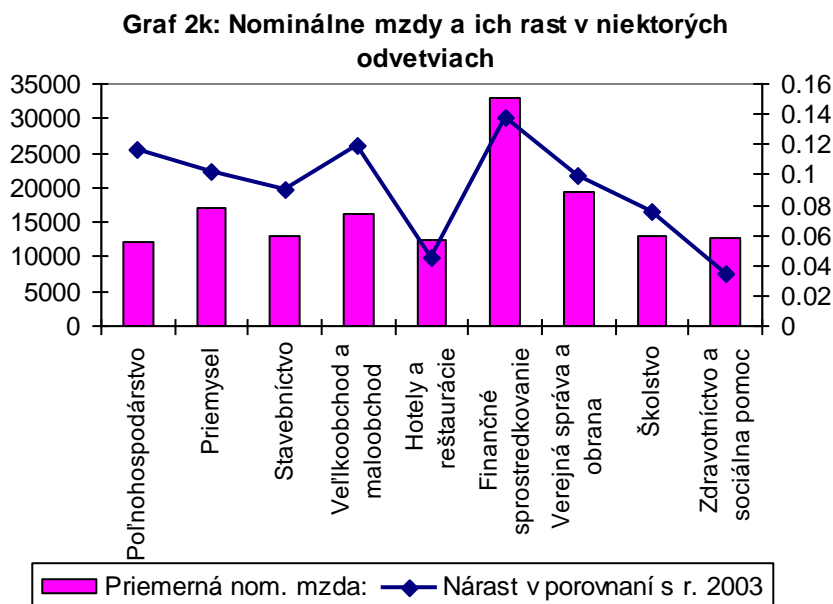


## 2.4 Mzdy

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR sa v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka zvýšila o 10,2% na úroveň 15 825 Sk, čo je najvyššie medziročné zvýšenie od roku 1998. **Priaznivý bol i rast reálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR o 2,5% pri raste inflácie o 7,5 percenta.**

**Produktivita práce vypočítaná z HDP na pracovníka v bežných cenách vzrástla o 10,1% a produktivita práce na pracovníka vypočítaná z HDP v stálych cenách o 5,2%.** Tempo rastu nominálnej mesačnej mzdy bolo o 0,1 percentuálneho bodu rýchlejšie ako rast hrubého domáceho produktu na zamestnanca (produktivita práce) v bežných cenách. **Priaznivý bol i rast produktivity práce v stálych cenách,** ktorý predstihoval rast priemernej reálnej mesačnej mzdy zamestnanca o 2,7 percentuálnych bodov.

Nasledujúce grafy znázorňujú mzdovú diferenciáciu a medziročnú zmenu v priemernej mesačnej nominálnej mzde podľa odvetví a podľa veľkosti podnikov. Najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci vo finančnom sprostredkovaní (33 064 Sk). Vyššia mzda ako v priemere za národné hospodárstvo bola tiež v odvetviach výroba a rozvod elektriny, plynu a vody (23 911 Sk), nehnuteľnosti a prenájom (19 698 Sk), verejná správa a obrana (19 240 Sk), ťažba nerastných surovín (17 700 Sk), doprava, pošty a telekomunikácie (16 900 Sk) a obchod (16 182 Sk). Najnižšiu mzdu mali zamestnanci v pôdohospodárstve (12 210 Sk), ostatných spoločenských službách (12 310 Sk), v hoteloch a reštauráciách (12 342 Sk).

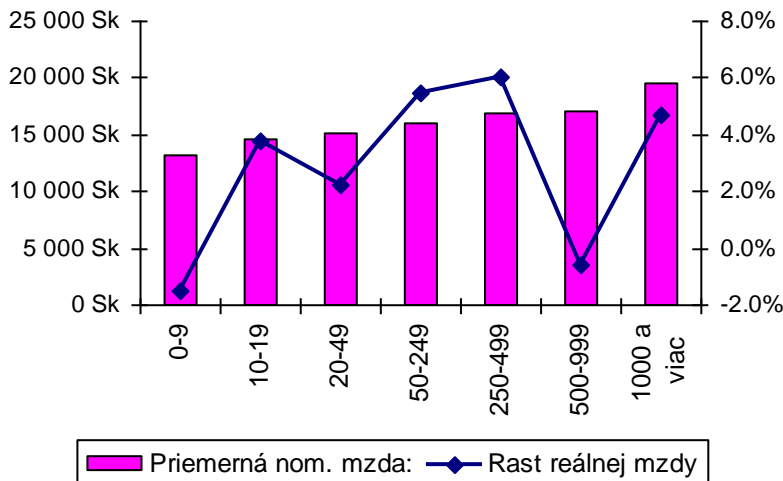


Prameň: ŠÚ SR

Priemerná nominálna mesačná mzda relatívne najrýchlejšie rástla vo finančnom sprostredkovaní (o 13,7%), vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody (o 13,5%), obchode (o 11,9%) a v pôdohospodárstve (o 11,6%). Najnižší prírastok mzdy mali zamestnanci v zdravotníctve a sociálnej pomoci (3,5%) a v hoteloch a reštauráciách (4,5%).

Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien sa mzda reálne zvýšila v prevažujúcej časti odvetví. Klesla v zdravotníctve a sociálnej pomoci (o 3,7%) a v hoteloch a reštauráciách (o 2,8%), takmer nezmenená zostala v školstve (rast o 0,1%).

**Graf 21: Výška nom. mzdy a rast reálnej mzdy zamestnancov podľa veľkosti podniku**



Prameň: ŠÚ SR

**Výška priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca bola diferencovaná aj regionálne podľa krajov.** Najnižšia hodnota bola dosiahnutá v Prešovskom kraji (12 535 Sk) a najvyššia v Bratislavskom kraji (21 016 Sk). Rozdiel v úrovni medzi týmito dvoma kraji predstavoval 8 481 Sk. Celoslovenskú úroveň dosiahla, resp. prekročila iba priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v Bratislavskom kraji. V ostatných krajoch priemerná nominálna mzda nedosiahla úroveň celoslovenského priemeru. K celoslovenskému priemeru sa najviac priblížila priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v Košickom kraji (15 440 Sk) a Trnavskom kraji (14 670 Sk). Vo všetkých krajoch sa v porovnaní s 1. polrokom 2003 úroveň nominálnej mesačnej mzdy zvýšila od 9,1% v Nitrianskom kraji až do 11,3% v Bratislavskom kraji.

Podľa štatistických zisťovaní súkromnej firmy Trexima s.r.o., ktorá zhromažďuje údaje o zamestnancoch, v roku 2004 vzrástla priemerná hrubá mesačná mzda v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku o 3,7%, na 17 618 Sk, pričom v podnikateľskej sfére bola 18 328 Sk a v nepodnikateľskej sfére 14 582 Sk. **V podnikateľskej sfére bol dosiahnutý priemerný hodinový zárobok 112,13 Sk, čo oproti rovnakému obdobiu minulého roka (104,66 Sk) predstavuje nárast o 7,1%. Zamestnanci pracujúci v podnikateľskej sfére v organizáciách s uzavretou kolektívnou zmluvou dosiahli priemerný hodinový zárobok 118,63 Sk a v organizáciách bez uzavretej kolektívnej zmluvy 101,05 Sk/hodinu. Priemerné hodinové zárobky mužov dosiahli hodnotu 125,64 Sk a žien 92,30 Sk. V zamestnaniach s prevažujúcim manuálnym charakterom prác dosiahli hodinové zárobky priemernú úroveň 92,28 Sk a v zamestnaniach s prevažujúcim nemanuálnym charakterom prác 152,08 Sk.**

**Podľa prognózy Štatistického úradu SR sa v 1. polroku 2005 predpokladá, že zamestnanosť (podľa výberového zisťovania pracovných síl) v hospodárstve SR by mala vzrásť medziročne o 0,5 % pri poklese počtu nezamestnaných o 5,7 % na 472 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa očakáva v priemere za 1. polrok 2005 vo výške 17,9 %. Priemerná nominálna mesačná mzda by mala dosiahnuť 16 050 Sk s medziročným**

prírastkom 6,9 %. Po zohľadnení prognózovaného vývoja spotrebiteľských cien reálna mzda medziročne vzrastie o 4,2 %.

## **2.5. Kolektívne vyjednávanie**

Novela<sup>2</sup> zákona o kolektívnom vyjednávaní upravuje rozšírenie záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na zamestnávateľa, ktorý nie je členom organizácie zamestnávateľov. Na základe tejto novely možno záväznosť kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa rozšíriť iba na zamestnávateľa, ktorý s rozšírením súhlasí. Súčasne sa v tejto novele opätovne upravil postup pri uzavieraní kolektívnych zmlúv.

### **Štatistika kolektívneho vyjednávania:**

*Stav uloženia kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa (KZVS) a ich dodatkov*  
2004 – 17 KZVS a 29 dodatkov ku KZVS

### **Extenzia KZVS – vydanie výnosu o rozšírení záväznosti KZVS na ďalších zamestnávateľov**

2004 - 8 výnosov.

*Kolektívne spory pred sprostredkovateľom (S) a rozhodcom (R) určeným Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR*

2004 – 28 žiadostí o riešenie kolektívnych sporov pred S

z toho: 10 úspešne vyriešené

11 neúspešne vyriešené – 2 žiadosti o rozhodcu

2 spory pred rozhodcom

5 – došlo k dohode bez sprostredkovateľa.

## **2.6. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci**

### *Smrteľné pracovné úrazy*

V roku 2004 v pôsobnosti orgánov inšpekcie práce došlo k 73 smrteľným pracovným úrazom a k 179 ťažkým pracovným úrazom, čo je o 19 smrteľných a 14 ťažkých pracovných úrazov menej ako v roku 2003. Najčastejšími príčinami smrteľných a ťažkých pracovných úrazov je používanie nebezpečných pracovných postupov.

### **Pracovné úrazy**

Z prehľadu pracovnej úrazovosti podľa odvetvových kategórií vyplýva, že trvale najvyšší podiel z nich sa koncentruje v priemyselnej výrobe (28,97 %) a v stavebníctve, doprave a poľnohospodárstve (13,89 %). Jeden ťažký pracovný úraz a päť ľahko zranených osôb bol pri desiatich prevádzkových nehodách, čo je oproti roku 2003 o 13 menej. V uvedenom období pokračuje dlhodobý pozitívny trend znižovania počtu pracovných úrazov, keď v roku 2004 došlo k ďalšiemu zníženiu ich počtu (o 3007 menej ako v predchádzajúcom roku).

### **Rizikové práce a choroby z povolania**

<sup>2</sup> S účinnosťou od 1. decembra 2004 sa pripravila novela zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, ktorou sa zrušil zákon č. 106/1999 Z. z. o hospodárskom a sociálnom partnerstve (zákon o tripartite) a v ktorej sa súčasne prijala novela zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov.

**Podobne ako v minulých rokoch, aj v roku 2004 pokračoval trend postupného mierneho poklesu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. V porovnaní s rokom 2003, kde bol počet 126 351 klesol na 122 697 v roku 2004 (1,02 %). V roku 2004 stúpol celkový výskyt novozistených chorôb z povolania oproti roku 2003 o 10,1 %.**

### 3. AKTÍVNE OPATRENIA NA TRHU PRÁCE

Aktívna politika trhu práce v roku 2004 v porovnaní s rokom 2003 prešla mnohými zmenami, ktoré sa v konečnom dôsledku odzrkadlili v jej realizácii a využívaní nástrojov aktívnej politiky trhu práce (AFTP). Medzi tie najdôležitejšie rozdiely patria:

- rozsah a štruktúra nástrojov AFTP
- obligatornosť niektorých nástrojov AFTP
- financovanie väčšiny nástrojov AFTP prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu (ESF)

S realizáciou nástrojov sa začalo v roku 2004 s menším oneskorením s ohľadom na účinnosť zákona o službách zamestnanosti – 1.2.2004 a začiatok implementácie Národných projektov, pri realizácii ktorých je využívaná prevažná väčšina z nich.

**V roku 2004 bolo prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce aktivizovaných 332 573 UoZ z toho bolo 325 450 UoZ umiestnených v rámci nástrojov AFTP realizovaných v zmysle zákona o službách zamestnanosti a 7 123 v zmysle zákona o zamestnanosti.**

Okrem nástrojov, ktoré si detailnejšie rozoberieme v nasledujúcich dvoch kapitolách, boli podporované aj pracovné miesta, ktoré boli vytvorené v zmysle zákona NR SR č. 387/1996 Z.z. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov.

#### 3.1. Nástroje na zvyšovanie zamestnatel'nosti

##### *Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie (§46)*

V zmysle tohto nástroja aktívnej politiky trhu práce úrad PSVR môže zabezpečiť uchádzačovi o zamestnanie a záujemcovi o zamestnanie vzdelávanie a prípravu pre trh práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu.

V roku 2004 bolo zaradených na vzdelávanie a prípravu pre trh práce 27 168 uchádzačov o zamestnanie a 40 záujemcov o zamestnanie.

Vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

V zmysle tohto nástroja AFTP je absolventská prax získavanie zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy.

**Celkovo bolo v roku 2004 zaradených 14 462 UoZ na absolventskú prax.**

Príspevok na aktivačnú činnosť (§ 52)

Aktivačná činnosť sa vykonáva formou menších obecných služieb pre obec, organizovaných obcou a formou dobrovoľníckych prác organizovaných právnickou alebo fyzickou osobou uvedenou v zákone o službách zamestnanosti.

Na aktivačnú činnosť bolo zaradených najviac uchádzačov o zamestnanie. **V roku 2004**

**realizovalo aktivačnú činnosť 4 778 subjektov, u ktorých bolo počas roku vytvorených - obsadených 219 876 miest.**

***Príspevok na sťahovanie za prácou (§ 53)***

**Príspevok na sťahovanie za prácou sa poskytuje ako náhrada preukázaných výdavkov súvisiacich so sťahovaním z miesta trvalého pobytu do miesta výkonu nového zamestnania, ak je miesto výkonu nového zamestnania vzdialené od miesta trvalého pobytu najmenej 30 km.**

V roku 2004 tento nástroj aktívnej politiky patril medzi najmenej využívané nástroje. Využilo ho iba 51 osôb.

### ***3.2. Nástroje podporujúce vytváranie nových pracovných miest***

***Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)***

V zmysle tohto nástroja sa poskytuje príspevok na úhradu preukázaných nákladov súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou. **V roku 2004 bolo vytvorených a obsadených 5 618 pracovných miest na samostatnú zárobkovú činnosť, čím sa tento nástroj aktívnej politiky stáva dominantným v podpore vytvárania nových pracovných miest.**

***Príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)***

Príspevok na zamestnanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného uchádzača o zamestnanie do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. **Počas sledovaného obdobia úrady PSVR vytvorili a súčasne obsadili 1 778 pracovných miest na ktoré bolo umiestnených 1 801 uchádzačov o zamestnanie.**

Príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska a na ich zachovanie (§ 56)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zriadi chránenú dielňu alebo chránené pracovisko. V roku 2004 úrady PSVR vytvorili 138 pracovných miest, na ktoré bolo umiestnených 127 uchádzačov o zamestnanie. Nízky záujem o tento nástroj zo strany zamestnávateľov môžeme zdôvodniť zmenou spôsobu poskytovania príspevku.

***Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)***

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím sa poskytuje na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. V roku 2004 bolo v rámci tohto nástroja aktívnej politiky trhu práce vytvorených 107 pracovných miest.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi. Pracovný asistent poskytuje pomoc zamestnancovi alebo zamestnancom, ktorí sú občania so zdravotným postihnutím, pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času. Tento nástroj aktívnej politiky patrí medzi menej využívané, čo dokazuje aj fakt, že v roku 2004 bolo na tento nástroj APTP zaradených iba 18 osôb.

### 3.3. *Financovanie aktívnej politiky trhu práce*

Podstatnú časť financovania APTP tvorili v roku 2004 zdroje Európskeho sociálneho fondu.

Úrady PSVR v roku 2004 dohodli celkovú sumu finančných prostriedkov na vytvorené – obsadené pracovné miesta a na počet zaradených osôb na nástroje APTP podľa zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti vo výške 1 854 363 tis. Sk.

V nasledujúcej tabuľke sú zoradené nástroje aktívnej politiky trhu práce podľa výšky celkovej dohodnutej sumy na jednotlivý nástroj APTP a je tu jasne viditeľné, že úrady práce, sociálnych vecí a rodiny dohodli najvyššiu sumu na aktivačnú činnosť – 985 965 tis. Sk a zároveň na 1 vytvorené miesto na aktivačnú činnosť je najnižší priemerný dohodnutý príspevok – 4 484 Sk, v tejto sume je okrem iných nákladov zahrnutý aj prípadný príspevok na cenu práce zamestnanca organizujúceho aktivačnú činnosť.

**Tabuľka 3a: Financovanie APTP**

Nástroj APTP	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov v Sk	Priemerný dohodnutý príspevok na 1 vytvorené PM resp. na 1 zaradeného na nástroj APTP v Sk
§ 52	219 876	985 964 553	4 484
§ 49	5 618	320 083 467	56 975
§ 46	27 208	211 667 038	7 780
§ 51	14 462	199 879 537	13 821
§ 50	1 778	109 541 958	61 610
§ 56	138	13 929 496	100 938
§ 57	108	10 748 968	99 527
§ 59	18	2 089 198	116 067
§ 53	51	458 589	8 992
<b>Spolu</b>	<b>269 257</b>	<b>1 854 362 804</b>	<b>6 887</b>

Prameň: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

## **4. SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE**

Sociálne zabezpečenie na Slovensku má tri základné formy, ktorými sú sociálne poistenie, sociálna pomoc a sociálna podpora.

Úlohou sociálneho poistenia je ochrana obyvateľov v rôznych situáciách (ako napr. materstvo, či pracovná neschopnosť), a to najmä pokiaľ ide o následky vo vzťahu k pracovnej sile. Podstata poistného systému vychádza z predchádzajúcej ekonomickej aktivity občanov a ich príjmov. Ide o systém zásluhovosti, ktorý je súčasťou reformy sociálneho poistenia, čo v praxi znamená, že výška poistnej dávky bude adekvátna odvedenej časti (odvodov do poistných fondov) prostriedkov do systému.

Sociálna pomoc predstavuje systém náhradných zdrojov najčastejšie v situáciách hmotnej núdze najzraniteľnejších skupín obyvateľov. Občan, ktorý je bez príjmu má nárok na pomoc zo strany štátu formou dávok v hmotnej núdzi. Tie ale nemôžu byť trvalou, ale len dočasnou náhradou pracovného príjmu.

Prostredníctvom sociálnej podpory sa zo štátneho rozpočtu financujú rodinné dávky, čím sa štát priamo podieľa na riešení niektorých životných situácií obyvateľov ako napr. narodenie, výživa a výchova dieťaťa, smrť rodinného príslušníka a podobne. Nárok na rodinné dávky nie je podmienený platením príspevkov, či príjmovými pomermi oprávnených osôb.

### **4.1. Sociálne poistenie**

V priebehu roku 2003 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR pripravilo právny rámec pre realizáciu zásadných zmien v oblasti sociálneho zabezpečenia za účelom vytvoriť fungujúci systém sociálneho poistenia v súlade s cieľmi vyplývajúcimi z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky. Zásadná reformná zmena nastala od nadobudnutia účinnosti zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (od 1. januára 2004), a to najmä prechodom zo zabezpečovacieho systému na poistný systém s cieľom obnovenia fungovania **zásluhového princípu** pri súčasnom zohľadnení primeranej miery sociálnej solidarity.

Uvedeným právnym predpisom sa realizovala transformácia systému sociálneho zabezpečenia na systém sociálneho poistenia.

V systéme sociálneho poistenia, oproti právnej úprave platnej do konca roka 2003, sa novo definuje sústava sociálneho poistenia, ktorého súčasťou je okrem systémov nemocenského



poistenia, dôchodkového poistenia a úrazového poistenia aj systém poistenia v nezamestnanosti so súčasným začlenením právnej úpravy poskytovania dávky z tohto systému a systém poistenia pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa označený ako garančné poistenie s právnou úpravou nárokov poskytovaných z tohto systému zamestnancom označených ako dávka garančného poistenia. Zároveň sa rozširuje možnosť dobrovoľného poistenia na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti pre každú fyzickú osobu staršiu ako 16. rokov, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, povolenie na trvalý pobyt alebo povolenie na prechodný pobyt s tým, že povinnému poisteniu na účely nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia podliehajú aj naďalej fyzické osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť, a to zamestnanci a vyššie príjmové samostatne zárobkovo činné osoby. Fyzickým osobám, ktoré podliehajú povinnému poisteniu sa umožňuje, aby popri povinnom poistení mohli súčasne využiť aj dobrovoľné poistenie.

#### 4.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie je poistením pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. V súvislosti so zavedením poskytovania náhrady príjmu počas prvých desiatich dní dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca z prostriedkov zamestnávateľa (zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov), sa upravuje poskytovanie nemocenského financovaného Sociálnou poisťovňou od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti. Z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom poskytujú nemocenské dávky a to: nemocenské, ošetrovné, vyrovnávacía dávka a materské.

- Pri dávke **nemocenské** bolo v roku 2004 vyplatených 1 057 620 dávok, čo predstavuje 49,6% vyplatených dávok v roku 2003. Priemerná výška dávky činila 3330 Sk, čo predstavuje 98,9% z priemernej výšky dávky v roku 2003.
- Pri dávke **ošetrovné** bolo v roku 2004 vyplatených 124 728 dávok, čo predstavuje 56,8% vyplatených dávok v roku 2003. Priemerná výška dávky činila 972 Sk, čo predstavuje 83,6 % z priemernej výšky dávky v roku 2003.
- Pri dávke **materské** bolo v roku 2004 vyplatených 162 312 dávok, čo predstavuje 65,9% vyplatených dávok v roku 2003. Priemerná výška dávky činila 6254 Sk, čo predstavuje 125,2% z priemernej výšky dávky v roku 2003.
- Pri **vyrovnávacej dávke** bolo v roku 2004 vyplatených 877 prípadov, čo predstavuje viac ako dvojnásobný nárast oproti roku 2003. Priemerná výška dávky činila 1368 Sk, čo predstavuje 126,9% z priemernej výšky dávky v roku 2003.

*Poznámka: Podrobnejšie štatistiky sú uvedené v prílohe č. 1.*

#### 4.1.2 Dôchodkové poistenie

Ťažiskovou zmenou v rámci reformy sociálneho systému realizovanej od roku 2004 je reforma dôchodkového systému založeného na troch pilieroch. V rámci trojpilierového modelu dôchodkového systému je I. a II. pilier povinný a III. pilier je založený na báze

dobrovoľnosti. Zachováva sa priebežný systém (označovaný ako I. pilier) dávkovo definovaný, vykonávaný verejnoprávnu Sociálnou poisťovňou.

Nutnosť zmeny dôchodkového systému vyplynula z potreby zabezpečiť jeho trvalú udržateľnosť a finančnú stabilitu. Po roku 1989 boli v dôchodkovom systéme vykonané úpravy, tieto však problematiku neriešili komplexne a miera náhrady (pomer priemerného starobného dôchodku k priemernej mzde v hospodárstve), ako jeden zo základných ukazovateľov úspešnosti dôchodkového systému zabezpečovať primeranú úroveň zabezpečenia v starobe, by sa postupne znižovala. Donedávna užívaný priebežne financovaný dôchodkový systém v Slovenskej republike, ktorý neumožňoval pružne reagovať na prebiehajúce ekonomické a demografické zmeny v spoločnosti, mal výrazne zabezpečovací charakter s vysokou mierou solidarity, s vysokou nivelizáciou dôchodkov a slabou väzbou medzi vymeriavacím základom a dôchodkovou dávkou poskytovanou z dôchodkového systému.

### **V oblasti dôchodkového poistenia nastali od účinnosti nového zákona zásadné zmeny**

a to najmä rozčlenením dôchodkového poistenia na starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia a invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia. Uvedeným rozčlenením sa zabezpečuje **väčšia transparentnosť financovania** tohto systému. Ďalšími významnými zmenami sú: úprava podmienok nároku na starobný dôchodok a postupné zvyšovanie a zjednotenie veku odchodu do starobného dôchodku u mužov a žien na 62 rokov (doteraz bol dôchodkový vek u mužov stanovený na 60 rokov a u žien na 53 až 57 rokov v závislosti od počtu vychovaných detí); zavedenie inštitútu predčasného starobného dôchodku; upravuje sa definícia invalidity, s ktorou súvisí vypustenie právnej úpravy poskytovania čiastočného invalidného dôchodku. Upúšťa sa od zásady „dôchodok alebo zárobok“ a umožňuje sa

poberanie dôchodku pri súčasnom výkone zárobkovej činnosti, z ktorej sa platí poistné, čo sa premieta aj v spôsobe určovania výšky dôchodku. Zásadná zmena v právnej úprave podmienok nároku na invalidný dôchodok od účinnosti zákona o sociálnom poistení spočíva v tom, že výkon zárobkovej činnosti po priznaní invalidného dôchodku neovplyvňuje trvanie nároku na invalidný dôchodok a zárobková činnosť môže byť vykonávaná v neobmedzenom rozsahu. Suma vdovského dôchodku a vdoveckého dôchodku sa neobmedzuje, ak poberateľ má príjem zo zárobkovej činnosti. S účinnosťou od 1. januára 2004 sa zjednotili podmienky nároku na vdovský a vdovecký dôchodok, ktorých výška sa určuje rovnakým spôsobom. Nový spôsob výpočtu dôchodkov nahrádza statický spôsob výpočtu používaný v predchádzajúcej právnej úprave. Nový dynamický výpočet je založený na osobných mzdových bodoch – veličine vyjadrujúcej mieru zásluhovosti a aktuálnej dôchodkovej hodnote. Spôsob výpočtu dôchodkovej dávky podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2003 zodpovedal jej zabezpečovaciemu charakteru, čo z praktického hľadiska znamenalo, že výška dávky nebola úmerná výške odvedeného poistného. Spôsob výpočtu dôchodkovej dávky podľa zákona o sociálnom poistení zodpovedá poistnému charakteru tejto právnej normy založenej na princípe zásluhovosti.

Novozavedený **valorizačný mechanizmus** zvyšovania dôchodkových dávok, ktorý sa vzťahuje aj na dôchodky priznané pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení, zaručuje každoročné zvyšovanie dôchodkov v percentuálnom vyjadrení, čím sa predchádza nivelizácii dôchodkov. Percento zvýšenia dôchodkových dávok sa určí ako súčet jednej polovice percenta medziročného rastu spotrebiteľských cien a jednej polovice percenta medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky. Percento zvýšenia dôchodkových dávok ustanovuje opatrenie, ktoré vydá Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky najneskôr do 30. apríla každého kalendárneho roka.

SPRÁVA O SOCIÁLNEJ SITUÁCII OBYVATEĽSTVA  
V ROKU 2004

Zvyšovanie dôchodkových dávok v roku 2004 sa uskutočnilo v zmysle dikcie zákona o sociálnom poistení, avšak v rozložení do dvoch termínov – od 1. februára 2004 o 4 % a od 1. decembra 2004 o 3,4 % mesačnej sumy (tabuľka 4a) dôchodkovej dávky, na ktorú má poistenec nárok ku dňu, od ktorého sa dôchodková dávka zvyšuje.

**Tabuľka 4a: Metodika zvyšovania dôchodkov v roku 2004**

	Mesiac												Zvýšenie priemerného dôchodku k 31.12. 2003
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	Zvyšovanie dôchodkov podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý sa v roku 2004 neuplatnil	0	0	0	0	0	0	481	481	481	481	481	
<b>Zvyšovanie dôchodkov schválené pre rok 2004</b>	<b>0</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>490</b>	<b>3 090 Sk</b>

Tabuľka 4a dokumentuje, že zvyšovanie dôchodkov schválené pre rok 2004 zvýšilo ročný príjem priemerného dôchodcu o cca 204,- Sk v porovnaní so zvyšovaním dôchodkov podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Podľa spôsobu valorizácie pre rok 2004 boli v roku 2004 vyššie dôchodky oproti roku 2003 v priemere o 7 % a po zohľadnení jednorázového príspevku v čiastke 1 000,- Sk na dôchodcu o 8,3 %.

Z dôchodkového poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom poskytujú dôchodkové dávky a to zo starobného poistenia: starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok a z invalidného poistenia: invalidný dôchodok, vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok. Novým druhom dôchodkovej dávky je predčasný starobný dôchodok. Nárok na predčasný starobný dôchodok je podmienený okrem získania najmenej desiatich rokov dôchodkového poistenia aj dosiahnutím sumy predčasného starobného dôchodku ku dňu, od ktorého poistenec požiadala o jeho priznanie, vyššej ako 1,2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

K 31. 12. 2004 bolo vyplatených 1 456 225 dôchodkových dávok (bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie), z toho 811 937 starobných dôchodkov (55,8% z celkového počtu), 12 668 predčasných starobných

dôchodkov (0,9 % z celkového počtu), 286 316 invalidných dôchodkov (19,7% z celkového počtu), 306 672 vdovských dôchodkov (21,1% z celkového počtu), 5254 vdoveckých dôchodkov (0,4% z celkového počtu) a 33 378 sirotských (2,3% z celkového počtu).

Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 328 a dôchodkov vyplácaných do cudziny 5514. **V porovnaní so stavom k 31. 12. 2003 bolo vyplatených o 12 659**

**dôchodkov viac.** Starobných dôchodkov, vrátane predčasných starobných dôchodkov, bolo viac o 11 321, invalidných dôchodkov menej o 5738, vdovských dôchodkov viac o 5409, vdoveckých dôchodkov viac o 2143 a sirotských dôchodkov menej o 476. Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie k 31. 12. 2003 bolo 1619 a dôchodkov vyplácaných do cudziny 5127.

**Výdavky na dávky dôchodkového poistenia v roku 2004 činili približne 95,2 mld. Sk, čo v porovnaní s rokom 2003 predstavuje nárast o 11,3%.**

**Tabuľka 4b: Priemerné výšky dôchodkov (sólo) v roku 2004**

Typ dôchodku	Priemerná výška	Medziročná zmena
Starobný	7 046 Sk	8.3%
Invalidný	5 668 Sk	7.7%
Vdovský	4 625 Sk	6.9%
Vdovecký	2 758 Sk	24.2%
Sirotský	2 071 Sk	7.8%

*Poznámka:* Zvyšovanie dôchodkov v roku 2004, rozložené mimoriadne do dvoch termínov, znamenalo celkové zvýšenie tzv. starých dôchodkov o 7,5%, takže vyššie prírastky na priemerných výškach dôchodkov súvisia priamo so zavedením nového zákona o sociálnom poistení do praxe.

S cieľom zmierniť dopady uplatňovania princípu zásluhovosti na nízkopríjmové skupiny obyvateľstva boli upravené viaceré **ochranné mechanizmy**, napríklad :

- Ochrana tých poistencov, ktorí v rozhodujúcom období na určenie sumy dôchodkovej dávky dosahovali príjem, z ktorého platili poistné na dôchodkové poistenie, vo výške nižšej ako priemerná mesačná mzda v hospodárstve SR – priemerný osobný mzdový bod týchto poistencov nedosahuje hodnotu 1 a zvyšuje sa spôsobom upraveným zákonom, pričom účinnosť tejto ochrany je ohraničená na roky 2004 až 2006 (zákon upravuje trojročné prechodné obdobie, počas ktorého sa priemerný osobný mzdový bod prevyšujúci hodnotu 1,25 započítava v obmedzenom rozsahu a naopak priemerný osobný mzdový bod nedosahujúci hodnotu 1,0 sa zvyšuje spôsobom upraveným zákonom).
- Ochrana poistencov s nízkymi zárobkami v rozhodujúcom období – s účinnosťou do 31.12.2004 ak bol u poistencov, ktorým vznikne nárok na starobný dôchodok alebo

invalidný dôchodok v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008, priemerný osobný mzdový bod zistený z rozhodujúceho obdobia (pre rok 2004 rozhodujúce obdobie v zásade pokrýva roky 1994-2003) nižší ako 0,6, priemerný osobný mzdový bod sa určil z rozhodujúceho obdobia, ktorým sú kalendárne roky pred rokom, v ktorom boli splnené podmienky nároku na starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok okrem kalendárnych rokov pred 1. januárom 1984. Účelom toho ustanovenia prechodného charakteru je ochrana poistencov s nízkymi zárobkami

#### **4.1.3 Úrazové poistenie**

**Úrazové poistenie je poistením pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania.**

**Z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom poskytujú úrazové dávky a to: úrazový príplatok, úrazová renta, jednorázové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorázové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením, náhrada nákladov spojených s pohrebom.**

**Celková suma vyplatených dávok v roku 2004 bola cca 506 mil. Sk, čo oproti roku 2003 predstavuje nárast o 6,7%. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta, ktorú poberalo mesačne 48 474 poberateľov s priemernou výškou 4998 Sk. Na túto dávku bolo vynaložených cca 242 mil. Sk (47,9% všetkých výdavkov).**

*Poznámka: Prehľad o všetkých úrazových dávkach vyplatených v roku 2004 je uvedený v prílohe č. 2.*

#### **4.1.4 Garančné poistenie**

**Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojovanie nárokov zamestnanca. Z garančného poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom poskytuje dávka garančného poistenia.**

**V roku 2004 bolo vyplatených 3858 dávok v celkovom objeme cca 85 mil. Sk. Priemerný mesačný počet predstavuje 322 dávok s priemernou výškou 22 082 Sk. Vývoj v jednotlivých mesiacoch roku 2004 je uvedený v prílohe č. 3.**

#### **4.1.5 Poistenie v nezamestnanosti**

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytuje dávka v nezamestnanosti.

V roku 2004 priemerný mesačný počet poberateľov dávky v nezamestnanosti predstavoval 75 897 osôb, čo na priemernom mesačnom počte evidovaných nezamestnaných činí 18,6% (pokles oproti roku 2003 o 0,5 percentuálneho bodu). Výdavky na dávky v nezamestnanosti predstavovali cca 4,0 mld. Sk. Priemerná mesačná výška dávky bola 4361 Sk. Od mesiaca február, kedy bolo vyplatených 102 674 prípadov, počet poberateľov tejto dávky neustále klesal; v decembri bolo vyplatených už len 42 028 prípadov.

*Poznámka: Podrobnejšie štatistiky sú uvedené v prílohe č. 4.*

## 4.2. Sociálna pomoc

### 4.2.1 Dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke

Pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2004. Nová právna úprava pomoci v hmotnej núdzi vychádza z filozofie motivácie a poskytnutia perspektívy jednotlivcovi a jeho rodine. Pri posudzovaní hmotnej núdze sa rozšíril okruh osôb spoločne posudzovaných s občanom v hmotnej núdzi o ich deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú vlastný príjem, alebo ktoré majú príjem na úrovni minimálnej mzdy.

Nástrojmi pomoci v hmotnej núdzi je dávka v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka“) a príspevky k dávke (ďalej len „príspevky“), ktoré sa poskytujú občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sú s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzované za podmienok taxatívne vymedzených v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

**Tabuľka 4c: Výška dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke**

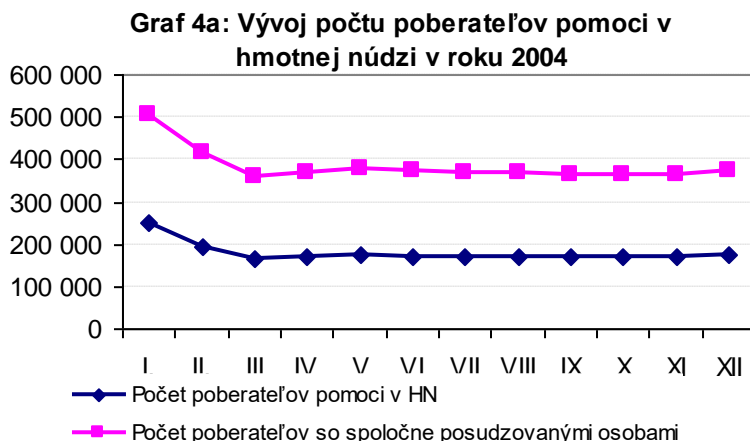
<i>Dávka v hmotnej núdzi</i>	<b>Do 31.8.04</b>	<b>Od 1.9.04*</b>
jednotlivec	1 450 Sk	1 530 Sk
jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	2 160 Sk	2 450 Sk
dvojica bez detí	2 530 Sk	2 660 Sk
dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	3 210 Sk	3 630 Sk
jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	3 160 Sk	3 640 Sk
dvojica s viac ako štyrmi deťmi	4 210 Sk	4 850 Sk
<b>Príspevky k dávke</b>		
<i>Príspevok na zdravotnú starostlivosť</i>	50 Sk	
<i>Aktivačný príspevok</i>	1 500 Sk	
<b>Príspevok na bývanie</b>		
jeden občan v hmotnej núdzi	780 Sk	980 Sk
jeden občan v hmotnej núdzi + ďalšie spolu posudzované osoby	1 330 Sk	1 670 Sk
<b>Ochranný príspevok</b>	1 500 Sk	

Vysvetlivky:

\* S účinnosťou od 1. 9. 2004 bola upravená výška dávky v hmotnej núdzi a príspevku na bývanie na dvoch úrovniach

Od 1. januára 2004 nastali zmeny v systéme pomoci v hmotnej núdzi, čo sa predovšetkým prejavilo v počte poberateľov dávky a príspevkov, v zmene štruktúry poberateľov a v zastúpení a následne aj v čerpaní finančných prostriedkov na pomoc v hmotnej núdzi.

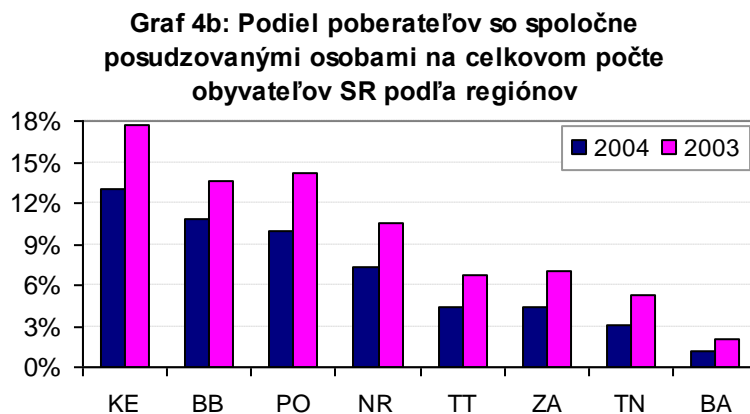
Priemerný mesačný počet poberateľov dávky a príspevkov v roku 2004 predstavoval 178 621 poberateľov a za týmto účelom boli vyplatené finančné prostriedky vo výške 6,3 mld. Sk.



Vývojová krivka poberateľov dávky a príspevkov zaznamenala pokles poberateľov, ako aj čerpania finančných prostriedkov v mesiacoch február a marec, čo bolo spôsobené predovšetkým prehodnocovaním dávky sociálnej pomoci poskytovanej v zmysle zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov do 29. februára 2004, ako aj postupným zaradovaním občanov do aktivačných činností, či postupným prehodnocovaním príspevku na bývanie. V priebehu ďalších mesiacov sa počet poberateľov stabilizoval a nedošlo k výrazným zmenám.

Priemerná výška mesačnej dávky a príspevkov v roku 2004 dosiahla sumu 2 940 Sk, čo v porovnaní s predchádzajúcim porovnateľným obdobím (rok 2003) predstavuje nárast o 8,8%, absolútne o 239 Sk.

V roku 2004 bolo priemerne mesačne 383 279 občanov v hmotnej núdzi, riešených v systéme pomoci v hmotnej núdzi. Táto skupina občanov predstavuje na celkovom počte obyvateľov Slovenska 7,1% podiel, a oproti rovnakému obdobiu minulého roka je zaznamenaný pokles o 3 percentuálne body.



Najvyšší podiel poberateľov so spoločne posudzovanými osobami bol v Košickom kraji (13%), Banskobystrickom kraji (10,8%) a v Prešovskom kraji (10%). Najnižší podiel má Bratislavský kraj, a to 1,2 %.

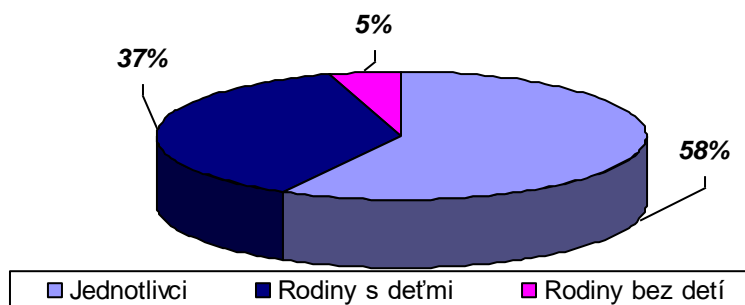
	2003		2004	
	počet	%	počet	%



Vplyvom legislatívnej zmeny, a to rozšírením okruhu osôb spoločne posudzovaných s občanom v hmotnej núdzi o ich deti do 25 rokov veku, sa zmenilo percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov (viď graf č. 4c). Z celkového priemerného mesačného počtu 178 621 poberateľov dávky a príspevkov bolo 104 209 jednotlivcov (pokles oproti roku 2003 o 6,5 percentuálneho bodu), 8 662 rodín bez detí a 66 269 rodín s deťmi (nárast proti roku 2003 o 6 percentuálnych bodov). Z uvedeného vyplýva, že najviac je zastúpená skupina jednotlivcov, t.j. samostatne posudzovaných občanov.

Spolu		278 563	100	178 621	100
z toho	jednotlivcov	180 619	64,8	104 209	58,3
	rodín bez detí	11 211	4,0	8 662	4,8
	rodín s deťmi	86 698	31,1	66 269	37,1

**Graf 4c: Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov pomoci v HN v roku 2004**



Ďalšou najpočetnejšou skupinou sú rodiny s deťmi a tie sa členia na úplné rodiny a neúplné rodiny. Za rok 2004 bolo priemerne mesačne evidovaných 43 234 úplných rodín a 23 035 neúplných rodín, t.j. s jedným dospelým členom. Ďalšou dôležitou skupinou sú nezaopatrené deti, ktoré sa posudzujú v rámci rodiny nachádzajúcej sa v hmotnej núdzi, ich priemerný počet za uvedené obdobie bol 142 073 z celkového počtu spoločne posudzovaných osôb riešených v rámci systému sociálnej pomoci. Novou skupinou sú deti do 25 rokov posudzované v rámci rodiny, ktorých priemerný mesačný počet bol 11 329.

Ako sme už na začiatku uviedli, občanom v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s nimi spoločne posudzujú, sa poskytuje dávka a príspevky, ktoré sú štruktúrované podľa počtu spoločne posudzovaných osôb a v prípade príspevkov podľa ich účelu, t.j. príspevok na zdravotnú starostlivosť, aktivačný príspevok, príspevok na bývanie a ochranný príspevok.

K 31. decembru 2004 bolo evidovaných kumulatívne 139 717 osôb, ktoré spĺňali podmienky nároku na **aktivačný príspevok**. Najväčšie zastúpenie v rámci aktivácií mala skupina uchádzačov o zamestnanie, ktorí sa zúčastňujú menších obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác, a to v počte 88 675. Zastúpení sú aj občania, ktorí sú zamestnaní a taktiež sa zúčastňujú menších obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác, v počte 2 621 (pozri tabuľka 4d).

**Tabuľka 4d: Regionálne rozdelenie poberateľov aktivačného príspevku, ktorí sa zúčastnili menších obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác k 31.12. 2004**

	<b>Zamestnaní</b>	<b>Uchádzači o zamestnanie</b>
Bratislavský kraj	57	714
Trnavský kraj	248	3 728
Trenčiansky kraj	216	3 544
Nitriansky kraj	169	12 828
Žilinský kraj	242	5 933
Banskobystrický kraj	487	21 408
Prešovský kraj	592	20 083
Košický kraj	610	20 437
<b>Slovenská republika</b>	<b>2 621</b>	<b>88 675</b>

Jedným z motivačných prvkov v rámci pomoci v hmotnej núdzi, je poskytovanie aktivačného príspevku pre dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý sa zamestnal a jeho príjem nepresiahol hranicu trojnásobku minimálnej mzdy, alebo začal vykonávať samostatne zárobkovú činnosť po dobu šiestich mesiacov. Ide o skupinu, ktorá pred tým než sa zamestnala alebo začala vykonávať samostatne zárobkovú činnosť bola riešená v rámci systému pomoci v hmotnej núdzi. **K 31. decembru 2004 bolo v systéme evidovaných 4 065 občanov, ktorí sa zamestnali a 587 občanov, ktorí začali vykonávať samostatne zárobkovú činnosť** (pozri tabuľka 4e).

**Tabuľka 4e: Regionálne rozdelenie poberateľov aktivačného príspevku, ktorí boli dlhodobo nezamestnaní a zamestnali sa alebo začali vykonávať samostatne zárobkovú činnosť**

	<b>Dlhodobo nezamestnaní</b>	
	<b>Zamestnali sa</b>	<b>Začali vykonávať SZČ</b>
Bratislavský kraj	43	8
Trnavský kraj	330	55
Trenčiansky kraj	314	20
Nitriansky kraj	829	83
Žilinský kraj	369	105
Banskobystrický kraj	827	110
Prešovský kraj	683	140
Košický kraj	670	66
<b>Slovenská republika</b>	<b>4 065</b>	<b>587</b>

Z vyššie uvedených údajov je zrejmé, že najväčšie zastúpenie majú oblasti, kde je zaznamenaná nadpriemerná miera nezamestnanosti a obmedzená možnosť zamestnať sa.

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi bolo v decembri 2004 zaznamenaných 54 960 poberateľov príspevku na bývanie, čo predstavuje 32% z celkového počtu poberateľov dávky a príspevkov. Z celkového počtu poberateľov ide o 40% samostatne posudzovaných občanov a o 60% občanov so spoločne posudzovanými osobami.

Ďalšou skupinou sú občania, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Tejto skupine osôb sa na základe taxatívne vymedzených podmienok v zákone poskytuje **ochranný príspevok**, v decembri 2004 išlo o 14 507 osôb.

#### 4.2.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

V súvislosti s prehĺbením pozitívnych účinkov zmien systému pomoci v hmotnej núdzi bolo vládou SR prijaté jedno z opatrení, a to poskytnutie finančných prostriedkov základným školám a špeciálnym základným školám, ktoré navštevuje významné percento detí v hmotnej núdzi, na zabezpečenie stravy a školských potrieb so zameraním na podporu plnenia povinnej školskej dochádzky a predškolským zaradeniam na zabezpečenie stravy. S účinnosťou od 15. septembra 2004 bolo možné okrem vyššie uvedených dotácií poskytovať aj dotáciu na štipendium pre dieťa v hmotnej núdzi, navštevujúce základnú školu a špeciálnu základnú školu (okrem špeciálnej základnej školy pre deti s mentálnym postihnutím).

Účel poskytovania dotácií pre dieťa v hmotnej núdzi (ide o dieťa, ktoré sa nachádza v rodine, ktorá je riešená v rámci systému pomoci v hmotnej núdzi) je nasledovný:

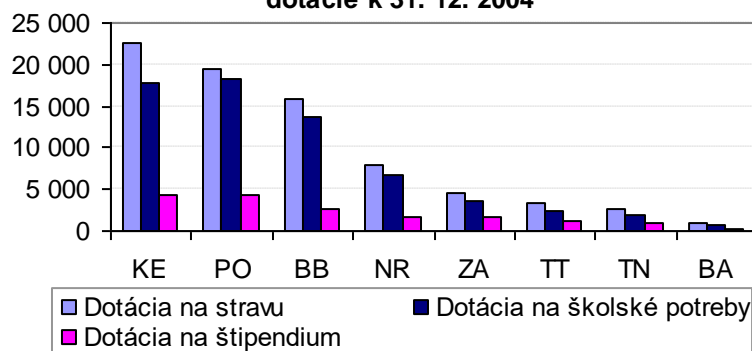
- **Dotáciu na stravu** pre dieťa v hmotnej núdzi možno poskytovať na zabezpečenie stravy v predškolskom zariadení, základnej škole a špeciálnej základnej škole (ďalej len „škola“).
- **Dotáciu na školské potreby** pre dieťa v hmotnej núdzi možno poskytovať na zabezpečenie školských potrieb.
- **Dotáciu na štipendium** pre dieťa v hmotnej núdzi možno poskytovať podľa prospechu, ktorý dieťa v škole dosiahlo v poslednom školskom polroku.

**K 31. decembru 2004 boli vyplatené finančné prostriedky na dotácie pre deti v hmotnej núdzi v sume 189,9 mil. Sk.** Počet detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa ich druhu bol nasledovný:

- **77 347** detí, na ktoré bola poskytnutá dotácia na stravu,
- **64 976** detí, na ktoré bola poskytnutá dotácia na školské potreby,
- **17 075** detí, ktorým bola poskytnutá dotácia na štipendium.

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí v hmotnej núdzi, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa výnosu MPSVR SR je situácia k 31. decembru 2004 na Slovensku zachytená v grafe č. 4d.

**Graf 4d: Regionálne rozdelenie počtu detí v hmotnej núdzi podľa druhu poskytnutej dotácie k 31. 12. 2004**



### 4.2.3 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP

S účinnosťou od 1. januára 2004 je pomoc občanom s ťažkým zdravotným postihnutím riešená v zmysle jednej právnej úpravy<sup>3</sup>, ktorá zakotvuje pomoc občanom s ťažkým zdravotným postihnutím aj formou peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie. K decembru 2003 poberalo účelové dávky 50 292 občanov, ktorí mali možnosť postupne prejsť do systému kompenzácií poskytovaných v zmysle nového zákona o sociálnej pomoci.

Novely zákona o sociálnej pomoci priniesli nasledovné zmeny v podmienkach posudzovania a poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a peňažného príspevku za opatrovanie:

- pri určení miery funkčnej poruchy sa vylúčila možnosť jej zvýšenia o 10% alebo 20% s prihliadnutím na ďalšie funkčné poruchy
- sprísnil sa posudkové kritériá pre poskytnutie peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov
- zvýšila sa výška peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia z 200 Sk na 300 Sk a od 1. septembra 2004 na 500 Sk mesačne
- výška peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie sa rozčlenila do troch skupín v závislosti od nákladovosti jednotlivých diétnych režimov, ktoré je potrebné dodržiavať pri taxatívne vymedzených chorobách a poruchách občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a to na sumu 1000 Sk, 500 Sk a 300 Sk mesačne
- zvýšila sa výška peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla z 500 Sk na 700 Sk mesačne
- pri peňažnom príspevku za opatrovanie sa upravili kritériá pre fyzickú osobu, ktorá je schopná vykonávať celodenné osobné a riadne opatrovanie, zaviedlo sa zohľadňovanie príjmu občana s ťažkým zdravotným postihnutím ako aj dávky dôchodkového poistenia, ktorú poberá fyzická osoba

<sup>3</sup> Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov

- peňažný príspevok za opatrovanie nezaopatreného dieťaťa sa zvýšil o 1 500 Sk mesačne, ak fyzická osoba v čase opatrovania nemá príjem a nepoberá dávky dôchodkového poistenia alebo výsluhového zabezpečenia
- v prílohe číslo 4 zákona v časti XII Pohybový a podporný aparát B.2. Dolné končatiny, bola zvýšená percentuálna hodnota miery funkčnej poruchy zdravotných postihnutí uvedených v bodoch šesť, osem a deväť.

**V roku 2004 boli kompenzované sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia mesačne v priemere 121 533 občanom, čo predstavovalo vynaložené finančné prostriedky za uvedené obdobie v sume 4 097 877 tis. Sk.** V porovnaní s rokom 2003 klesol priemerný mesačný počet poberateľov o 86 209 občanov, čo sa následne prejavilo aj v poklese vynaložených finančných prostriedkov o 912 813 tis Sk.

Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu pretrváva tendencia mierneho rastu priemerného mesačného počtu poberateľov a to z 3 911 občanov v roku 2003 na 3 982 občanov v roku 2004. Obdobne narastá priemerná mesačná výška tohoto peňažného príspevku a to zo 7 187 Sk v roku 2003 na 7 760 Sk v roku 2004.

Pri peňažnom príspevku na zaobstaranie pomôcky zaznamenávame pokles vynaložených finančných prostriedkov a to zo sumy 82 003 tis. Sk v roku 2003 na 65 387 tis. Sk v roku 2004. Pri poklese priemerného mesačného počtu poberateľov z 239 občanov v roku 2003 na 83 občanov v roku 2004 však vzrástla priemerná výška peňažného príspevku z 28 563 Sk na 66 050 Sk.

Nadalej pokračuje pokles vynaložených finančných prostriedkov na peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla a to zo sumy 156 930 tis. Sk v roku 2003 na 131 220 tis. Sk v roku 2004.

Napriek tomu, že celkový objem finančných prostriedkov vynaložených na peňažný príspevok na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže klesol zo sumy 220 276 tis. Sk v roku 2003 na 158 100 tis. Sk v roku 2004, pri poklese priemerného mesačného počtu poberateľov z 245 v roku 2003 na 87 občanov v roku 2004 stúpila priemerná mesačná výška tejto formy kompenzácie zo sumy 75 026 Sk v roku 2003 na 151 000 Sk mesačne v roku 2004.

Aplikácia legislatívnych zmien prijatých v roku 2004 sa prejavila vo výraznom poklese počtu poberateľov kompenzácií v mesiacoch február a september a to najmä pri peňažných príspevkoch na kompenzáciu zvýšených výdavkov a peňažnom príspevku za opatrovanie. Takto výrazný pokles bol však prechodný a skreslil priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2004, na čo je potrebné brať zreteľ pri sledovaní vývoja počtu poberateľov.

Zmena podmienok poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov ako aj ich výšok sa prejavila poklesom priemerného mesačného počtu poberateľov najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie zo 42 896 občanov v roku 2003 na 27 832 občanov v roku 2004 a následne znížením objemu vynaložených finančných prostriedkov na tento účel zo sumy 638 296 tis. Sk v roku 2003 na 296 045 tis. Sk v roku 2004.

Pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia nastal pokles priemerného

mesačného počtu poberateľov z 86 808 občanov v roku 2003 na 53 309 občanov v roku 2004 avšak z dôvodu zvyšovania výšky tohto peňažného príspevku sa zvýšil objem vynaložených finančných prostriedkov z 253 012 tis. Sk v roku 2003 na 337 174 tis. Sk v roku 2004.

Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku za opatrovanie stúpol z počtu 29 174 v roku 2003 na 30 106 občanov v roku 2004, priemerná mesačná výška peňažného príspevku však klesla zo sumy 7 437 Sk na 6 515 Sk.

#### **4.2.4 Sociálne služby**

Sociálne služby poskytované v rámci sociálnej pomoci sú jednou z foriem riešenia stavu sociálnej núdze občana, keď si občan nemôže sám zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, starostlivosť o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov, alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôsobenosť alebo stratu zamestnania. Sociálne služby sú aj jedným z právnych prostriedkov zmiernenia alebo prekonania sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.

Poskytované sociálne služby, tak z hľadiska ich časového ako i vecného rozsahu poskytovania, vytvárajú manipulačný priestor na vytvorenie podmienok pre umožnenie aktívnej účasti na trhu práce rodinných príslušníkov zabezpečujúcich osobnú starostlivosť o členov rodiny odkázaných na starostlivosť inej osoby.

#### **Sociálne služby sú:**

- opatrovateľská služba,
- organizovanie spoločného stravovania,
- prepravná služba,
- starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb,
- sociálna pôžička.

Jednou z najviac využívaných ambulantných sociálnych služieb, a to predovšetkým staršími občanmi, je **opatrovateľská služba**, nakoľko umožňuje občanovi zotrvať vo svojej domácnosti.

Od 1. januára 2004 došlo k zrušeniu doterajšej duality na úseku sociálnej pomoci v oblasti opatrovateľskej služby (delimitácia opatrovateľskej služby zo samosprávnych krajov do

pôsobnosti obcí). V zmysle uvedeného je poskytovanie opatrovateľskej služby od 1. januára 2004 vo výlučnej samosprávnej pôsobnosti obcí a miest.

V čase spracovania tejto správy ešte nie sú známe štatistické údaje z rezortného výkazu o počte opatrovaných v Slovenskej republike za rok 2004 a počte opatrovateliek zabezpečujúcich úkony opatrovateľskej služby v roku 2004, ani ostatné údaje o poskytovaní ďalších druhov sociálnych služieb. Predpokladáme, že uvedené údaje budú zverejnené v mesiaci máj 2005 prostredníctvom Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny.

#### 4.2.5 Sociálnoprávna ochrana

Sociálnoprávna ochrana je činnosť, smerujúca na ochranu práv a právom chránených záujmov občanov, najmä maloletých detí . Sociálno-právna ochrana zahŕňa:

- výchovnú činnosť, ktorou sa pôsobí na zlepšenie vzájomných vzťahov v rodine , ako i na obnovu rodinného prostredia, z ktorého boli deti vyňaté pre zlyhanie výchovnej funkcie rodiny. Výchovná činnosť sa vykonáva najmä v rodinnom prostredí dieťaťa,
- organizovanie náhradnej rodinnej starostlivosti je súčasť sociálno-právnej ochrany, v rámci ktorého príslušné orgány miestnej štátnej správy vedú spisovú dokumentáciu a prehľad detí, ktorým treba zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť a spisovú dokumentáciu a prehľad občanov, vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť, tiež zabezpečujú prípravu a výber občanov, vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť v spolupráci s Centrom poradensko-psychologických služieb, poskytujú poradenské služby všetkým formám náhradnej rodinnej starostlivosti, sprostredkovávajú nadviazanie osobného vzťahu detí, ktorým treba zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť s občanmi, vhodnými vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť, čo možno realizovať v spolupráci s detskými domovmi a napokon sledujú vývoj detí v náhradnej rodinnej starostlivosti,
- rozhodovanie o výchovných opatreniach /napomenutie, dohľad, obmedzenie/, a
- ďalšiu činnosť, ktorou sa rozumie najmä výkon kolízneho opatrovníka maloletých, výkon funkcie opatrovníka maloletých, podávanie návrhov súdu na nariadenie ústavnej výchovy, na zrušenie ústavnej výchovy, na zrušenie výchovných opatrení uložených súdom, obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv a ďalšie návrhy a podnety vo veciach výchovy a výživy maloletých, sledovanie vývoja detí v ústavnej výchove a ochranej výchove, podávanie správ vo veciach výchovy a výživy maloletých súdu a iným štátnym orgánom, Sociálnej poisťovni, účasť v trestnom konaní proti mladistvým, vykonávanie opatrení v záujme maloletého, ktorý nie je občanom Slovenskej republiky, spisovanie návrhov a podnetov vo veciach výchovy a výživy maloletých, plnenie úloh, vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov v oblasti práv detí.

Sociálnoprávna ochrana je vykonávaná orgánmi štátnej správy. Vybrané činnosti sociálnoprávnej ochrany môžu vykonávať na základe povolenia vydaného ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR subjekty, ktoré poskytujú sociálnu pomoc. Týmito

vybranými činnosťami sociálnoprávnej ochrany sú výchovná činnosť a zabezpečovanie prípravy občanov vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť.

**Tabuľka 4f: Počet detí a mladistvých v náhradnej, ústavnej a ochrannej výchove**

Rok	Umiestnenie detí do starostlivostibudúcich osvojiteľov, osvojené deti a umiestnenie do starostlivosti iného občana než rodiča	Ústavná výchova	Ústavná a ochranná výchova detí a mladistvých s poruchami správania
1995	1 142	1 078	356
1996	1 160	1 102	286
1997	1 054	1 084	309
1998	1 110	1 083	275
1999	1 233	957	267
2000	1 319	1 039	322
2001	1 257	1 002	308
2002	1 238	825	275
2003	1 374	1 015	300

Prameň: Rezortný výkaz V/MPSVR SR/9-01

V pôsobnosti *obce* je v rámci sociálnoprávnej ochrany poskytovať maloletým pomoc v naliehavých prípadoch, najmä ak je ich život alebo zdravie vážne ohrozené, chrániť maloletých pred škodlivými vplyvmi, ktoré ohrozujú jeho riadnu výchovu, poskytovať výchovnú pomoc rodinám, v ktorých je výchova dieťaťa vážne ohrozená, spolupôsobiť pri výkone výchovných opatrení, uložených súdom alebo orgánom štátnej správy, navrhovať súdu nariadenie ústavnej výchovy, zrušenie ústavnej výchovy, navrhovať zrušenie výchovných opatrení, uložených orgánom štátnej správy, vyhľadávať a úradu práce, sociálnych vecí a rodiny odporúčať občanov vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť o deti, ktorým je potrebné zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť a pod.

Jednou z foriem starostlivosti, nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, je ústavná výchova detí, realizovaná v **detských domovoch**. V detskom domove možno v súlade so zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov poskytovať starostlivosť dieťaťu od narodenia do dosiahnutia plnoletosti a ďalej až do osamostatnenia, najdlhšie do 25 rokov veku. Deťom sa v detskom domove poskytuje starostlivosť nahrádzajúca prirodzené rodinné prostredie. Za osamostatnenie na účely tohto zákona sa považuje zabezpečenie si bývania.



SPRÁVA O SOCIÁLNEJ SITUÁCII OBYVATEĽSTVA  
V ROKU 2004

Tabuľka 4g: Pestúnska starostlivosť a opatrovníctvo /PS+O/									
Ukazovateľ / rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<b>Počet detí v PS+O</b>	2 321	2 343	2 221	2 370	2 581	2 695	2 819	2896	2898
z toho:									
- zaopatrených *	x	x	x	88	65	96	59	4	47
- v zariadení PS	78	98	100	97	106	112	120	x	
<b>Počet detí dočasne zverených *</b>	x	x	x	134	202	155	197	226	204
<b>Počet pestúnov a opatrovníkov</b>	1 797	1 829	1 778	1 838	2 000	2 084	2 169	2211	2227
z toho:									
v zariadení PS	16	20	22	22	22	22	23	22	22
<b>Počet občanov, ktorým je dieťa dočasne zverené *</b>	x	x	x	99	151	123	141	173	152
<b>Výdavky na opak.prísp. na úhradu potrieb dieťaťa /v tis.Sk/</b>	22 010	22 088	25 959	48 451	50 297	59 918	63 943	68031	71578
<b>Výdavky na jednoraz. prísp. na úhradu potrieb dieťaťa /v tis.Sk/ *</b>	x	x	x	855	4 298	4 581	5 432	5004	5192
<b>Výdavky na odmenu pestúna mimo zariadenia PS</b>	13 735	14 032	17 178	37 288	37 060	44 434	46 429	49745	52196
<b>Výdavky na odmenu pestúna v zariad. PS /v tis. Sk/ *</b>	x	x	x	1 709	3 520	2 706	3 012	2071	56850

Prameň: Rezortný výkaz V/MPSVR SR/ 9-01

\* v ročnom výkaze (V/MPSVR SR/ 9-01 sa sleduje od roku 1998

V detskom domove sa poskytuje nevyhnutná starostlivosť, ktorou je stravovanie, bývanie a zaopatrenie. Ďalej sa zabezpečuje výchova, poskytuje sa liečebno-výchovná starostlivosť a ďalšia starostlivosť, ktorou je poradenstvo, záujmová činnosť, kultúrna činnosť a rekreačná činnosť. Detský domov poskytuje osobné vybavenie a zabezpečuje úschovu cenných vecí.

Starostlivosť v detskom domove sa organizuje **v rodinách na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti** (ďalej len „profesionálna náhradná rodina“) alebo **v sieti samostatných skupín**.

V profesionálnej náhradnej rodine zamestnanec detského domova poskytuje starostlivosť a výchovu vo vlastnom rodinnom prostredí mimo detského domova.

V **samostatných skupinách** sa poskytuje starostlivosť a výchova blízka rodinnému prostrediu najmä so samostatným stravovaním a hospodárením s vyčleneným rozpočtom. Samostatná skupina sa môže umiestniť v samostatnom byte alebo v rodinnom dome.

SPRÁVA O SOCIÁLNEJ SITUÁCII OBYVATEĽSTVA  
V ROKU 2004

**Tauľka 4h: Detské domovy**

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<b>Celkový počet DeD/ počet detí</b>	77/3 823	79/3 738	81/3 589	87/3 637	88/3 493	88/3 260	91/3 386
z toho počet DeD štátnych / počet detí	73/3 691	74/3 613	75/3 443	75/3 416	75/3 258	75/2 995	78/3 121
počet DeD cirkevných a iných neštátnych/ počet detí	4/ 132	5/125	6/146	12/213	13/235	13/265	13/280
<b>Počet samostatných skupín / počet detí</b>	30/331	43/421	59/595	69/708	94/952	136/1 336	183/1 820
<b>Počet PNR / počet detí</b>	VII.13	20/39	39/83	57/116	60/119	71/145	81/157

Prameň: V/MPSVR SR/ 5-01

### 4.3. Štátna sociálna podpora

V oblasti štátnej sociálnej podpory začal transformačný proces v roku 1994. Do tohto roku boli viaceré dávky štátnej sociálnej podpory súčasťou nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia. Cieľom procesu transformácie bolo vybudovanie jednotného systému dávok poskytovaných z prostriedkov štátu pri vzniku a trvaní štátom uznaných životných udalostí jednotlivca alebo rodiny. Systém štátnej sociálnej podpory pozostáva z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

#### 4.3.1 Prídavok na dieťa

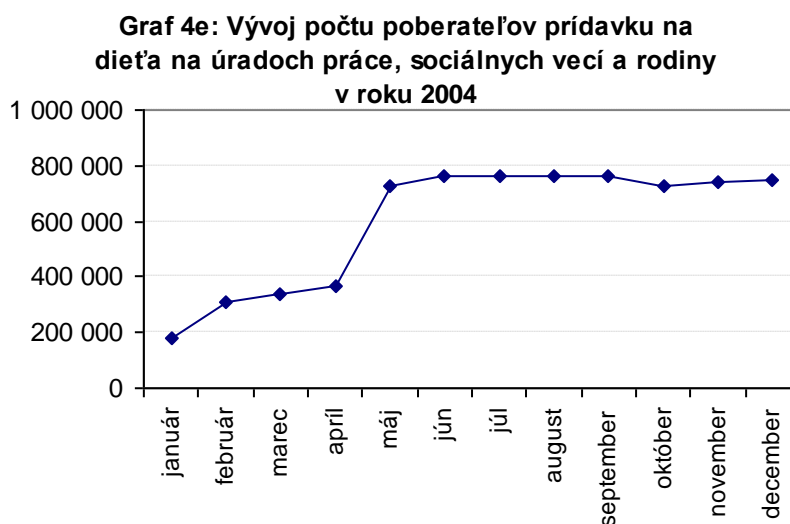
Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory.

Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1.1. 2004 poskytovanie prídavku na dieťa na všetky nezaopatrené deti vo výške 500 Sk mesačne na každé nezaopatrené dieťa. Vyššie uvedeným zákonom sa zároveň s účinnosťou od 1. 4. 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platcom – úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. **Nariadením vlády SR sa s účinnosťou od 1. septembra 2004 upravila suma prídavku na dieťa na 540 Sk mesačne.**

V roku 2004 bolo u všetkých platiteľov prídavku na dieťa vyplatených cca 8 595 mil. Sk pre priemerne mesačne 755 364 poberateľov na 1 296 083 nezaopatrených detí. V porovnaní s rokom 2003 je to pokles o cca 224 mil. Sk, v počte poberateľov o 51 641 a v počte nezaopatrených detí o 69 362. Z toho na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny poberalo

prídavok na dieťa priemerne mesačne 599 487 poberateľov na 1 040 211 detí a vyplatená suma finančných prostriedkov predstavovala cca 6 828 mil. Sk.

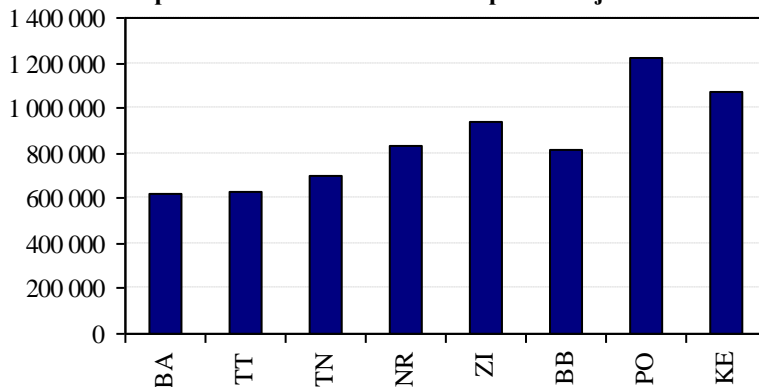
Pokles v priemernom mesačnom počte poberateľov prídavku na dieťa a v priemernom mesačnom počte nezaopatrených detí, na ktoré sa vyplácal prídavok na dieťa v roku 2004 súvisí predovšetkým s ustanovením jediného platcu prídavku na dieťa od 1. apríla 2004 a s postupným prechodom agendy prídavku na dieťa od zamestnávateľov a Sociálnej poisťovne na úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorým sa zároveň odstránili duplicity vo výplate prídavku na dieťa.



Prídavok na dieťa je možné poskytovať obci v prípade, ak z písomnej informácie o školskej dochádzke poskytovanej školou vyplynie, že dieťa zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky. V roku 2004 bolo vydaných spolu 21 017 rozhodnutí o zastavení výplaty prídavku na dieťa rodičovi na priemerne mesačne 3 955 nezaopatrených detí, na ktoré sa poskytoval prídavok na dieťa obci. Na tento účel vyplatená suma finančných prostriedkov obci v roku 2004 predstavovala približne 26,4 mil. Sk.

Vyplatenú sumu finančných prostriedkov na prídavok na dieťa na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny v členení podľa jednotlivých krajov SR dokumentuje nasledovný graf:

**Graf 4f: Porovnanie vyplatenej sumy finančných prostriedkov na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny na prídavok na dieťa v roku 2004 podľa krajov SR**



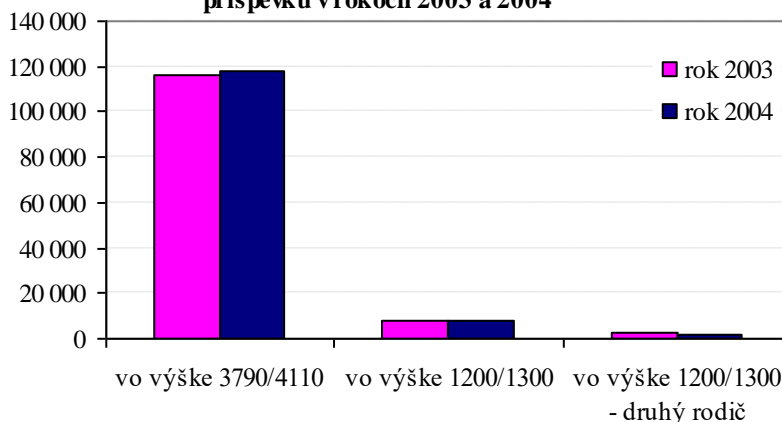
Podrobnejšie sú uvedení poberatelia a výdavky na prídavok na dieťa a poberatelia a výdavky ostatných dávok štátnej sociálnej podpory v prílohe tohto materiálu.

### 4.3.2 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva rodičovi na zabezpečovanie osobnej starostlivosti a riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku dieťaťa alebo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom do šiestich rokov veku dieťaťa. Táto dávka štátnej sociálnej podpory je upravená zákonom č. 280/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov.

Výška rodičovského príspevku predstavovala do 1.9. 2004 sumu 3 790 Sk mesačne, **od 1.9. sumu 4 110 Sk mesačne**. V prípade, že rodič v období, keď sa staral o dieťa, vykonával zároveň zárobkovú činnosť alebo poberal dávku nemocenského poistenia (okrem peňažnej pomoci v materstve), predstavovala do 1.9. 2004 suma rodičovského príspevku 1 200 Sk mesačne, **od 1.9. 2004 sumu 1 300 Sk mesačne**. Ak poberajú rodičovský príspevok obaja rodičia, po dobu jedného mesiaca má druhý rodič nárok na rodičovský príspevok v sume 1 200 Sk mesačne, resp. 1 300 Sk mesačne od 1.9. 2004.

**Graf 4g: Porovnanie počtu poberateľov rodičovského príspevku v rokoch 2003 a 2004**



V roku 2004 bol vyplatенý rodičovský príspevok priemerne mesačne 126 177 poberateľom, z toho 118 419 poberateľom vo výške 3 790 Sk resp. 4 110 Sk a 7 759 poberateľom vo výške

1 200 Sk resp. 1 300 Sk. Zároveň v roku 2004 poberalo spolu 23 431 druhých rodičov po dobu jedného mesiaca rodičovský príspevok vo výške 1 200 Sk resp. 1 300 Sk. V porovnaní s rokom 2003 bol zaznamenaný nárast v počte poberateľov rodičovského príspevku vo vyššej sume o 1 770, pokles v počte poberateľov rodičovského príspevku v nižšej sume o 591 a pokles v počte poberateľov druhých rodičov po dobu jedného mesiaca o 12 772.

Z celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku poberalo zároveň dávku sociálnej pomoci priemerne mesačne 4 629 poberateľov, čo predstavuje 3,7 %. Rodičovský príspevok bol v roku 2004 vyplatený priemerne mesačne 122 035 matkám a 3 135 otcom nezaopatrených detí, čo predstavuje 2,5 %. Oproti roku 2003 bol zaznamenaný nárast v počte poberateľov – otcov o 0,4 percentuálneho bodu.

V roku 2004 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu cca 5 790 mil. Sk, čo je o 143,5 mil. Sk viac ako v roku 2003.

Nárast počtu poberateľov a vyplatených finančných prostriedkov na rodičovský príspevok v porovnaní s rokom 2003 súvisí s rastom počtu živonarodených detí v roku 2004 ako aj so zvýšením súm rodičovského príspevku od 1.9. 2004.

#### **4.3.2 Príspevok pri narodení dieťaťa**

Je jednorazovou dávkou štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravenou zákonom

č. 235/1998 Z.z. o príspevku pri narodení dieťaťa a o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Výška príspevku na jedno dieťa do 1.9. 2004 predstavovala sumu 4 000 Sk, **od 1.9. sumu 4 320 Sk**. Ak sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní, zvyšuje sa príspevok o jednu polovicu vyššie uvedenej sumy na každé dieťa, ktoré sa dožilo 28 dní.

Príspevok pri narodení dieťaťa bol poskytnutý v roku 2004 spolu 51 973 poberateľom. Je to o 1 081 poberateľov viac ako v roku 2003.

Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu cca 209,8 mil. Sk, čo je o cca 49,7 mil. Sk viac ako v roku 2003.

Uvedený nárast v počte poberateľov a vo vyplatenej sume finančných prostriedkov súvisí s rastom počtu živonarodených detí v roku 2004 (narodilo sa o 2 029 živonarodených detí viac ako v roku 2003) a s účinnosťou zákona č. 601/2003 o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa s účinnosťou od 1.1. 2004 upravila výška príspevku pri narodení dieťaťa na 4 000 Sk a s účinnosťou Nariadenia vlády SR, ktorým sa upravila suma príspevku pri narodení s účinnosťou od 1.9. 2004 na 4 320 Sk.

#### 4.3.3 Príspevok rodičom

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá je dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky v súvislosti so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dvojčatá.

Výška príspevku rodičom na jedno dieťa bola v roku 2004 nasledovná:

<b>do 6 rokov veku</b>	<b>2 160 Sk, resp. 2 340 Sk od 1.9. 2004</b>
<b>od 6 do 15 rokov veku</b>	<b>2 660 Sk, resp. 2 880 Sk od 1.9. 2004</b>
15 roční	2 840 Sk, resp. <b>3 070 Sk</b> od 1.9. 2004

V roku 2004 bol príspevok rodičom vyplatенý pre 99 poberateľov, čo je nárast o 4 poberateľov oproti roku 2003. Vyplatená suma na tento príspevok činila cca 754 tis. Sk, čo je o cca 46 tis. Sk viac ako v roku 2003.

#### 4.3.4 Zaopatrovací príspevok

Je opakovanou dávkou štátnej sociálnej podpory poskytovanou na uspokojovanie základných životných potrieb členov rodiny vojaka alebo iných osôb výživou odkázaných na vojaka vykonávajúceho základnú alebo náhradnú službu v ozbrojených silách SR alebo občana v čase výkonu civilnej služby.

Výška zaopatrovacieho príspevku bola v roku 2004 nasledovná:

<b>vlastné alebo osvojené dieťa vojaka</b>	<b>800 Sk mesačne, resp. 870 Sk od 1.9. 2004</b>
<b>manželka resp. iná osoba</b>	<b>1 050 Sk mesačne, resp. 1 140 Sk od 1.9. 2004</b>

V roku 2004 bol zaopatrovací príspevok poskytnutý priemerne mesačne na dieťa 72 osobám (oproti roku 2003 menej o 45 poberateľov) a na manželku priemerne mesačne 49 osobám (oproti predchádzajúcemu roku menej o 40 poberateľov). Výdavky na

zaopatrovací príspevok v roku 2004 dosiahli cca 1 670 tis. Sk, čo oproti roku 2003 predstavuje pokles o cca 837 tis. Sk.

Vývoj nákladov na uvedenú dávku najvýraznejšie ovplyvňuje demografický vývoj, a to tak z hľadiska počtu osôb vykonávajúcich základnú alebo náhradnú vojenskú službu alebo civilnú službu, ako aj z hľadiska počtu osôb, ktorým sa zaopatrovací príspevok poskytuje.

#### 4.3.5 Príspevok na pohreb

Je s účinnosťou od 1.1.1999 dávkou štátnej sociálnej podpory legislatívne upravenou zákonom č.238/1998 Z.z. Uvedenou dávkou štát priamo prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého.

Výška príspevku na pohreb do 1.9. 2004 predstavovala sumu 2 100 Sk, od 1.9. 2 300 Sk.

V roku 2004 bol príspevok na pohreb vyplatený spolu 49 961 občanom, čo je o 1 121 poberateľov menej ako v roku 2003. Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu cca 108 511 tis. Sk, čo je oproti roku 2003 viac o cca 700 tis. Sk.

Počet poberateľov je od 1.1.1999 ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľstva, ktoré má na území Slovenskej republiky trvalý alebo dlhodobý pobyt.

#### 4.3.6 Príspevky pestúnskej starostlivosti

Príspevky pestúnskej starostlivosti slúžia na uspokojenie základných životných potrieb detí zverených do pestúnskej starostlivosti alebo opatrovníctva a odmena pestúna je forma ohodnotenia jeho starostlivosti o zverené dieťa. Legislatívne sú príspevky pestúnskej starostlivosti upravené zákonom č. 265/1998 Z.z. o pestúnskej starostlivosti v znení neskorších predpisov.

Výška jednorazového príspevku na úhradu potrieb dieťaťa, ktorým sa prispieva hlavne na materiálne vybavenie dieťaťa, na jeho ošatenie, vybavenie nevyhnutným nábytkom pri jeho zverení do pestúnskej starostlivosti, bola v roku 2004 nasledovná:

do 6 rokov veku	5 400 Sk, resp. 5 840 Sk od 1.9. 2004
od 6-15 rokov veku	6 640 Sk, resp. 7 180 Sk od 1.9. 2004
od 15 rokov veku	7 080 Sk, resp. 7 650 Sk od 1.9. 2004

Výška jednorazového príspevku pri zániku pestúnskej starostlivosti dosiahnutím plnoletosti dieťaťa bola 7 080 Sk, resp. 7 650 Sk od 1.9. 2004 a prispieva sa ním na výdavky dieťaťa spojené s jeho osamostatňovaním sa.

V roku 2004 bol jednorazový príspevok na úhradu potrieb dieťaťa vyplatený 843 poberateľom, čo je o 189 poberateľov viac ako v roku 2003. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok činili cca 5 040 tis. Sk, čo predstavuje oproti roku 2003 pokles o cca 152 tis. Sk.

Účelom opakovaného príspevku na úhradu potrieb dieťaťa je **pravidelne prispievať na starostlivosť o dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti. Jeho výška bola v roku 2004 nasledovná:**

<b>do 6 rokov veku</b>	<b>2 160 Sk mesačne, resp. 2 340 Sk od 1.9. 2004</b>
<b>od 6-15 rokov veku</b>	<b>2 660 Sk mesačne, resp. 2 880 Sk od 1.9. 2004</b>
<b>od 15 rokov veku</b>	<b>2 840 Sk mesačne, resp. 3 070 Sk od 1.9. 2004</b>

**Ak dieťa poberá dôchodok alebo má súdom určené výživné od svojho pestúna, patrí mu opakovaný príspevok vo výške rozdielu medzi týmto príspevkom a sumou dôchodku alebo výživného.**

V roku 2004 bol opakovaný príspevok v pestúnskej starostlivosti vyplatený priemerne mesačne 2 190 poberateľom, čo je oproti roku 2003 nárast o 92 poberateľov. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok predstavovali v roku 2004 sumu cca 77,3 mil. Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2003 o cca 5,7 mil. Sk.

#### **4.3.7 Odmena pestúna**

**Pestún má nárok za výkon pestúnskej starostlivosti na odmenu pestúna až do zániku pestúnskej starostlivosti. Jeho výška bola do 1.9. 2004 za každé zverené dieťa do pestúnskej starostlivosti 1 320 Sk mesačne, od 1.9. 2004 1 430 Sk mesačne.**

*V roku 2004 bola odmena pestúna vyplatená priemerne mesačne 2 612 poberateľom, čo predstavuje oproti roku 2003 nárast o 113 poberateľov. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok predstavovali sumu cca 56 261 tis. Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2003 o cca 4 065 tis. Sk.*

#### **4.3.8 Príspevok na bývanie**

Zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov sa zrušila dávka štátnej sociálnej podpory príspevok na

bývanie. Občanovi, ktorému sa vyplatil príspevok na bývanie podľa zákona č. 300/1999 Z. z.

o príspevku na bývanie v januári 2004 a ktorý bol naďalej nájomcom bytu alebo vlastníkom

bytu alebo vlastníkom rodinného domu, sa príspevok na bývanie vyplácal aj za jednotlivé

kalendárne mesiace roku 2004 vo výške, ktorá bola vyplatená v mesiaci január 2004. Ak však

vznikol občanovi nárok na dávku a príspevky podľa zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci

v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, občanovi zanikol nárok na štátnu

sociálnu dávku príspevok na bývanie.

V roku 2004 dosiahol priemerný mesačný počet poberateľov príspevku na bývanie 31 404

poberateľov. Celková vyplatená suma tejto dávky štátnej sociálnej podpory k 30.12. 2004

dosiahla sumu cca 328 mil. Sk.



## 5. PREDPOKLADANÝ VÝVOJ 2005 – 2008

Podľa aktualizovaného konvergenčného programu očakáva MF SR, že potenciálny rast slovenskej ekonomiky sa posunie v prognózovanom horizonte do roku 2007 smerom nahor, na úroveň okolo 5,0%. Hlavnými zdrojmi rastu by mal byť rast produktivity, kapitálu, ale aj rast štrukturálnej zamestnanosti. To by malo podporiť aj proces reálnej konvergencie.

Potvrďuje sa, že okrem roku 2005 by mal byť ekonomický rast do roku 2007 ťahaný kombináciou domáceho a zahraničného dopytu. V roku 2005 sa naďalej očakáva záporný príspevok čistého zahraničného obchodu s výrobkami a službami v dôsledku zvýšeného objemu dovozu investičného charakteru. Stabilný pozitívny príspevok domáceho dopytu k rastu ekonomiky by mal byť podporený stabilizáciou rastu reálnych miezd, a tým aj spotreby domácností.

Skutočnosť, že hrubá priemerná mzda rástla v prvej polovici roka 2004 rýchlejšie ako sa pôvodne očakávalo, zlepšila jej odhad pre ďalšie roky. V ďalších rokoch sa predpokladá ešte rýchlejší reálny rast priemernej mzdy (3%), ktorý však neprevýši rast produktivity práce. Za týchto podmienok môže reálna spotreba domácností v sledovanom horizonte rásť vyšším tempom, okolo 4% a dosahovať úroveň cca 56% HDP.

Zahraničný dopyt po tovaroch a službách bude do veľkej miery ovplyvnený prílevom investícií na Slovensko, zvyšovaním existujúcich exportných kapacít a konkurencieschopnosti SR, ako i silou ekonomického rastu v EÚ. Aktuálne odhady rastu exportu aj importu do roku 2007 sú vyššie ako na jar 2004. Okrem roku 2005 budú príspevky čistého zahraničného dopytu k rastu HDP pozitívne a vyššie ako sa odhadovalo na jar 2004.

Zamestnanosť sa vyvíja slabšie ako sa predpokladalo, najmä v dôsledku zefektívňovania v zdravotníctve a v školstve. V ďalších rokoch sa očakáva rast na úrovni 0,6-0,9%. Pokles miery

nezamestnanosti bude v ďalších rokoch len pozvoľný, ovplyvnený predĺžením veku odchodu do dôchodku.

## 6. PRÍLOHY

### Príloha č. 1

#### Dávky nemocenského poistenia

	Počty vyplatených dávok za rok	Priemerný mesač. počet dávok	Suma výdavkov na dávky v Sk	Priemerná mes. výška dávky
<b>rok 2003</b>				
nemocenské	2 130 612	177 551	7 175 177 553	3 368
podpora pri ošetrovaní člena rodiny	219 576	18 298	255 218 246	1 162
peňaž.pomoc v materstve	246 372	20 531	1 230 847 264	4 996
vyrovnáv.príspevok v teh.a mat.	409	34	440 900	1 078
<b>rok 2004</b>				
nemocenské	1 057 620	88 135	3 521 690 839	3 330
ošetrovné	124 728	10 394	121 229 055	972
materské	162 312	13 526	1 015 056 188	6 254
vyrovnáv.dávka	877	73	1 199 604	1 368

Prameň: Sociálna poisťovňa

## Príloha č. 2

**Prehľad úrazových dávok vyplatených v roku 2004 spracovaný z podkladov pobočiek Sociálnej poisťovne a odboru úrazového poistenia Ústredia Sociálnej poisťovne**

Číslo riadku	Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok	Celk. suma vyplatených dávok
1.	Náhrada za stratu na zárobku počas PN	7 197	46 631 393.0
2.	Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	1 148	12 402 635.5
3.	Náhrada za stratu na dôchodku	112	84 813.0
4.	Náhrada nákladov na výživu pozostalých	166	1 061 930.0
5.	Náhrada za bolesť	1 707	33 743 262.0
6.	Náhrada za SSU	294	39 426 808.0
7.	Náhrada nákladov spojených s liečením	173	267 178.3
8.	Náhrada nákladov spojených s pohrebom	45	872 206.0
9.	Jednorazové odškodnenie pozostalých	30	548 004.0
10.	Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	2 562	16 409 530.0
11.	Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP	7 939	23 357 322.0
12.	Náhrada za SSU podľa § 99 ZSP	1 068	24 210 653.0
13.	Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	395	319 729.0
14.	Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	38	870 080.0
15.	Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	21	625 255.0
16.	Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	35	8 070 419.0
17.	Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	17 752	47 026 516.0
18.	Pracovná rehabilitácia	0	0.0
19.	Rehabilitačné	0	0.0
20.	Rekvalifikácia	0	0.0
21.	Rekvalifikačné	0	0.0
<b>22.</b>	<b>Spolu dávky vyplatené z pobočiek Sociálnej poisťovne</b>	<b>40 682</b>	<b>255 927 733.8</b>
23.	Úrazová renta	48 474	242 278 426.0
24.	Pozostalostná úrazová renta	3 350	7 477 460.0
<b>25.</b>	<b>Spolu dávky vyplatené z Ústredia Sociálnej poisťovne</b>	<b>51 824</b>	<b>249 755 886.0</b>
<b>26.</b>	<b>Celkový súhrn úrazových dávok vyplatených v roku 2004</b>	<b>92 506</b>	<b>505 683 619.8</b>

**Poznámky k tabuľke:**

- dávky uvedené v riadkoch 1. - 10. boli priznané v súlade s § 260 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003

- u dávok, ktoré sa poskytujú mesačne, je v počte zahrnutý počet mesačných dávok - nie počet výplat

Prameň: Sociálna poisťovňa

**Príloha č. 3****Účtovná evidencia****Vyplatené dávky garančného poistenia, počet prípadov  
a priemerná výška dávky****v Sk**

Mesiace	Počet prípadov	Priemerná výška dávky	Suma dávok
Január	143	21 586.70	3 086 898.00
Február	168	18 923.13	3 179 086.50
Marec	262	23 231.91	6 086 760.00
Apríl	978	12 873.58	12 590 361.50
Máj	167	27 798.68	4 642 379.00
Jún	848	27 519.57	23 336 597.00
Júl	270	19 296.73	5 210 116.00
August	161	35 957.71	5 789 191.00
September	104	28 309.62	2 944 200.00
Október	144	19 953.58	2 873 315.00
November	114	30 186.34	3 441 243.00
December	499	24 075.09	12 013 471.00
Spolu	3 858	-	85 193 618.00
Priemer	322	22 082.33	7 744 874.36

*Prameň: Sociálna poisťovňa*

Príloha č. 4

Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2004

Mesiac	Počet poberateľov	Priemerná výška dávky	Celková výška dávky v Sk
január	100 427	3 793.68	380 988 178.88
február	102 674	4 270.47	438 466 640.37
marec	102 528	4 352.74	446 277 816.92
apríl	97 966	4 286.97	419 976 968.50
máj	87 329	4 113.45	359 223 247.50
jún	80 474	4 219.30	339 544 337.65
júl	71 684	4 320.57	309 715 623.01
august	65 945	4 614.36	304 294 170.78
september	60 365	4 714.77	284 607 264.41
október	53 123	4 703.12	249 843 779.36
november	46 216	4 845.37	223 933 675.58
december	42 028	5 121.53	215 247 581.43
spolu za I.-XII.	910 759	-	3 972 119 284.39
priemer za I.-XII.	75 897	4 361.33	331 009 940.37

Prameň: Sociálna poisťovňa